

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра економіки і торгівлі

На протязі рукопису

КОДНЯ СЕРГІЙ ГРИГОРОВИЧ

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БІЗНЕСУ ТА ШЛЯХИ ЇЇ
ПІДВИЩЕННЯ

Спеціальність 076 Підприємництво та торгівля

Освітньо-професійна програма

Підприємництво, торгівля та організація бізнесу»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:

БОЛІШНИК СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА,

кандидат економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____
засідання кафедри економіки і торгівлі
від 20.12.2025 р.

Завідувач кафедри
_____ проф. Павлова О.М.

ЛУЦЬК, 2025

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет економіки та управління

Кафедра економіки і торгівлі

Другий (магістерський) рівень

Спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»

Освітньо-професійна програма «Підприємництво, торгівля та організація бізнесу»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

«27» вересня 2024 року

ЗАВДАННЯ НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)

ЗДОБУВАЧУ ОСВИТИ

Кодня Сергію Григоровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Оцінка фінансової стійкості бізнесу та шляхи її підвищення

Перівник проекту (роботи) Корнік Світлана Миколаївна, С.Є.Н., доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Строк подання студентом роботи (проекту) 03.12.2025 р.

3. Мета та завдання випускної кваліфікаційної роботи (проекту) Метою роботи є дослідження теоретико-методичних та прикладних засад оцінки фінансової стійкості бізнесу та обґрунтування шляхів її підвищення. Завдання роботи полягають у дослідженні показників та методик оцінювання фінансової стійкості підприємств; формуванні системи управління фінансовою стійкістю підприємства та обґрунтуванні стратегії її функціонування та розробці шляхів її реалізації на основі моделі аналітичного забезпечення реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства.

4. Дата видачі завдання 27.09.2024 р.

АНОТАЦІЯ

Кудря С. Г. Оцінка фінансової стійкості бізнесу та шляхи її підвищення.

Робота присвячена дослідженню наукових підходів до оцінки фінансової стійкості бізнесу та розробці практичних рекомендацій щодо шляхів її підвищення. Конкретизовано ключові елементи оцінювання фінансового стану підприємства, а також співвідношення ключових фінансових показників, які показують типи фінансової стійкості підприємства. Запропоновано застосування комплексного підходу до оцінювання фінансової стійкості підприємства, що дозволяє врахувати її багатфакторність та забезпечувати об'єктивну характеристику фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, а також перспектив його розвитку.

Проаналізовано середовище функціонування підприємства та здійснено оцінку його позицій на ринку. Подана загальна характеристика підприємства та аналіз основних показників його функціонування, а також здійснено оцінку показників фінансової стійкості бізнесу.

Сформуовано систему управління фінансовою стійкістю підприємства та визначено ключові критерії ефективності її функціонування. Обґрунтовано стратегії забезпечення фінансової стійкості бізнесу та практичні шляхи їх реалізації. Запропоновано модель аналітичного забезпечення реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства.

В роботі удосконалено теоретико-методичний підхід до процесу управління фінансовою стійкістю суб'єкта бізнесу та аналітичного забезпечення його функціонування шляхом формування бізнес-моделі управління фінансовою стійкістю підприємства.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у формуванні системи управління фінансовою стійкістю підприємства на основі моделі формування стратегії забезпечення фінансової стійкості, яка являє собою сукупність інтегрованих циклических процесів аналізу та управління фінансовою стійкістю бізнесу.

Практичне значення отриманих результатів. Запропоновано модель визначення запasu фінансової стійкості бізнесу, імплементовану в систему моніторингу й управління фінансами підприємства, яка здатна створити належний рівень аналітичного забезпечення процесів управління фінансовою стійкістю. З урахуванням наявності значних загроз функціонування в умовах війни пропонується комплекс попереджувальних заходів з управління фінансовою стійкістю підприємства за умов підвищеного ризику.

Ключові слова: фінансова стійкість бізнесу, управління фінансовою стійкістю, показники фінансової стійкості, стратегія забезпечення фінансової стійкості, система управління фінансовою стійкістю бізнесу.

SUMMARY

Kodnya S. G. Assessment of business financial stability and ways to improve it.

The work is devoted to the study of scientific approaches to assessing business financial stability and the development of practical recommendations on ways to improve it. The key elements of assessing the financial condition of an enterprise are specified, as well as the ratio of key financial indicators that show the types of financial stability of an enterprise. A comprehensive approach to assessing the financial stability of an enterprise is proposed, which allows for its multifactorial nature to be taken into account and ensures an objective characterization of the financial and economic activities of the enterprise, as well as its development prospects.

The environment in which the enterprise operates is analyzed and its market position is assessed. A general description of the enterprise and an analysis of its main performance indicators are provided, and an assessment of the indicators of financial stability of the business is carried out.

A system for managing the financial stability of the enterprise is developed and key criteria for its effective functioning are identified. Strategies for ensuring

the financial stability of the business and practical ways of implementing them are substantiated. A model for analytical support for the implementation of the enterprise's financial stability strategy is proposed.

The work improves the theoretical and methodological approach to the process of managing the financial stability of a business entity and analytical support for its functioning by forming a business model for managing the financial stability of an enterprise.

The scientific novelty of the research results lies in the formation of a system for managing the financial stability of an enterprise based on a model for forming a strategy for ensuring financial stability, which is a set of integrated cyclical processes for analyzing and managing the financial stability of a business.

Practical significance of the results obtained. A model for determining the financial stability reserve of a business has been proposed, implemented in the enterprise's financial monitoring and management system, which is capable of creating an adequate level of analytical support for financial stability management processes. Taking into account the existence of significant threats to functioning in wartime conditions, a set of preventive measures for managing the financial stability of an enterprise under conditions of increased risk is proposed.

Keywords: financial stability of business, financial stability management, financial stability indicators, financial stability assurance strategy, business financial stability management system.

ЗМІСТ

ВСТУП

7

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

10

1.1. Наукові підходи до трактування поняття фінансової стійкості підприємства та її складові

10

1.2. Система показників оцінювання фінансової стійкості підприємства та чинники, які на неї впливають

14

1.3. Управління фінансовою стійкістю підприємства та методи її забезпечення

20

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЇЇ РІВНЯ

23

2.1. Середовище функціонування підприємства та оцінка його позицій на ринку

23

2.2. Загальна характеристика підприємства та аналізування основних показників його виробничо-господарської діяльності

29

2.3. Оцінка диференційованих та узагальнюючих показників фінансової стійкості підприємства

32

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

38

3.1. Формування системи управління фінансовою стійкістю підприємства та критеріїв ефективності її функціонування

38

3.2. Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства та шляхи її реалізації

41

3.3. Моделювання та аналітичне забезпечення реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства

46

ВИСНОВКИ

52

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

55

ДОДАТКИ

63

Актуальність теми. Надзвичайно складні нинішні умови господарювання, пов'язані з війною, економічною та політичною нестабільністю, руйнуванням інфраструктури й логістичних ланцюгів постачання створюють для підприємств малого і середнього бізнесу підвищені виклики та ризики функціонування. Тому забезпечення фінансової стійкості бізнесу стає не просто актуальною проблемою, а майже питанням виживання підприємств, оскільки збалансування надходження і витрати, забезпечити власну платоспроможність, тим паче забезпечити прибутковість і рентабельність діяльності стає вкрай важко.

В огляду на зазначене розробки адекватних умовам сьогоднішнього методич оцінювання фінансової стійкості бізнесу, а також механізмів управління фінансовою стійкістю підприємницьких структур та їх аналітичного забезпечення має не лише теоретико-методичне, а й нагале прикладне значення, оскільки забезпечує виживання підприємств завдяки розробці ефективних інструментів управління фінансовою стійкістю, надає практичні рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості бізнесу. Саме це визначає актуальність досліджуваної теми та необхідність розробки й застосування методики розрахунку й оцінки фінансової стійкості бізнесу, а також удосконалення системи управління нею, орієнтованих на підвищення ефективності функціонування бізнесу в стратегічній перспективі, що забезпечить стабільний розвиток та ділову активність підприємницьких структур.

Питанням розкриття сутності та методикам оцінки фінансової стійкості підприємства присвячені праці таких вітчизняних і зарубіжних вчених як Білик М.Д., Вавульчик О.М., Гергеа О.В., Довбня С.Б., Ковальчук Н.О., Колітко М.В., Крамаренко Г.О., Коробов М.Я., Костирко Л.А., Куцик П.О., Лазоренко Б.В., Ланцюгова О.А., Майборода О.В., Мамонтова Н. А., Мороз Н. В., Палічовська С.В., Савицька Г.В., Ткаченко С.Ю., Фатюха В.В., Яришук О.В., Ясіновська І.Ф.

Однак різноманітність наявних у науковій літературі підходів спричиняє більше запитань, ніж відповідей, стосовно проблем пов'язаних із розрахунком індикаторів фінансової стійкості та вдосконаленням методики її оцінки.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження теоретико-методичних та прикладних засад оцінки фінансової стійкості бізнесу та обґрунтування шляхів її підвищення.

Досягнення поставленої мети потребує розв'язання таких завдань дослідження:

- проаналзувати наукові підходи до трактування поняття фінансової стійкості підприємства та з'ясувати її складові;

- дослідити сукупність показників та систематизувати методики оцінювання фінансової стійкості підприємства;

- охарактеризувати управління фінансовою стійкістю підприємства та методи її забезпечення;

- дослідити середовище функціонування підприємства, основні показники його виробничо-господарської діяльності та оцінити показники фінансової стійкості підприємства;

- сформуванати систему управління фінансовою стійкістю підприємства та критерії ефективності її функціонування;

- обґрунтувати стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства та запропонувати шляхи їх реалізації;

- запропонувати модель аналітичного забезпечення реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства.

Об'єктом дослідження є процес оцінювання управління та підвищення фінансової стійкості бізнесу.

Предметом дослідження є теоретичні основи, методики, показники оцінки фінансової стійкості бізнесу, розробка стратегій управління фінансовою стійкістю та шляхи її підвищення.

Матеріал дослідження. Матеріалами для проведення дослідження стали нормативно-правові акти ВРУ, монографії, статті фахових видань, періодичні

наукові видання, які стосуються оцінки фінансової стійкості бізнесу, наукові збірники та дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців в сфері управління фінансовим станом суб'єктів господарювання та фінансовою стійкістю, результати власних досліджень. Розрахунки та оцінювання показників проведені на підставі статистичної та фінансової звітності підприємства, а також матеріалів відкритих даних, розміщених на ресурсах офіційних сайтів державних органів управління України, державної служби статистики України.

Наукова новизна. полягає у формуванні системи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства на основі моделі формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства, яка являє собою сукупність інтегрованих циклічних процесів аналізу та управління фінансовою стійкістю бізнесу, а також відповідного її аналітичного забезпечення, які утворюють конкурентоспроможну бізнес-модель управління й підвищення запасу фінансової стійкості бізнесу.

Практичне значення отриманих результатів. полягає у розробленні комплексу попереджувальних заходів з управління фінансовою стійкістю підприємства за умов підвищеного ризику та ключовими її складовими фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності, ділової активності та ефективності функціонування з використанням комплексного методу оцінювання фінансової стійкості, що надає змогу здійснювати моніторинг, детерміновану оцінку, проводити повноцінну інтерпретацію отриманих результатів та керувати фінансовою стійкістю в режимі реального часу.

Запропоновано модель визначення запасу фінансової стійкості підприємства, імплементовану в систему моніторингу й управління фінансами підприємства, яка спроможна створити належний рівень аналітичного забезпечення процесів управління фінансовою стійкістю підприємства.

Апробація результатів та публікації. Результати дослідження пройшли апробацію на науково-практичній конференції *Молода наука Волинської області та перспективи досліджень: XVIII наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених*. Опубліковано 1 тезис і 1 фактова стаття.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАДАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА11. Аналіз наукових підходів до трактування поняття фінансової
стійкості підприємства

Фінансова стійкість підприємства є складною багатофакторною категорією, визначення якої супроводжується різними, часто суперечливими поглядами науковців.

Додатковою проблемою виступає різноманітність підходів до класифікації показників, що застосовуються для оцінки рівня фінансової стійкості та економічної стабільності розвитку підприємства. При цьому серед наукових трактувань відсутня єдина сучасна концепція розуміння цього поняття. Найчастіше фінансову стійкість ототожнюють лише з окремим економічним параметром фінансового стану [1, с.155].

На нашу думку, фінансово стійким слід вважати підприємство, яке зберігає здатність здійснювати власну фінансово-господарську діяльність в умовах впливу як внутрішніх, так і зовнішніх чинників.

Браховуючи значний масив наукових досліджень, присвячених проблематиці управління фінансовою стійкістю, можна констатувати відсутність єдиної концептуальної позиції щодо визначення цього поняття.

Для поглибленого розуміння категорії фінансової стійкості та її значення як економічного заголовного поняття слід зазначити, що традиційно виокремлюють зовнішню, внутрішню та інтегральну стійкість підприємства [36, с.16].

Відповідно, загальна стійкість підприємства розглядається як синтез зовнішньої та внутрішньої, що передбачає системний моніторинг фінансового потенціалу, надходжень ресурсів та витрат.

Ступінь впливу на фінансову стійкість підприємства може варіюватися залежно від рівня розвитку національної економіки, поточного економічного стану, ресурсної забезпеченості суб'єкта господарювання, а також чинників зовнішнього бізнес-середовища. Відтак, фінансова стійкість підприємства формується на основі економічної, ресурсної, техніко-технологічної та виробничої стійкості, що охоплюють сукупність їхніх складових елементів.

Отже, фінансова стійкість підприємства забезпечує його здатність до функціонування в умовах економічної нестабільності, сприяє формуванню та утриманню конкурентних переваг, створює можливості для адаптації до змін ринкової кон'юнктури та соціально-економічних трансформацій. Вона виступає гарантом економічної незалежності суб'єкта господарювання, мінімізує ризики банкрутства та інших негативних наслідків його діяльності [33, с. 46].

Узагальнено фінансову стійкість суб'єкта господарювання можна визначити як аналітичну характеристику його фінансового стану, що охоплює структуру та види залучених джерел фінансування із відповідним рівнем залежності від них, наявність нерозподіленого прибутку, рівень фінансово-ресурсного забезпечення, достатню платоспроможність, ефективність використання фінансових ресурсів, а також тенденцію до зростання обсягів активів [19, с. 440].

Питанням розкриття сутності та методикам оцінки фінансової стійкості підприємства присвячені праці таких вітчизняних і зарубіжних вчених як Білик М. Д., Блага О. В., Вакульчик О. М., Гербер О. В., Гужаліна І. В., Козальчук Н. О., Ковитко М. В., Крамаренко Г. О., Коробов М. Я., Костирко Л. А., Куцик П. О., Лазоренко В. В., Лахтіонова Л. А., Майборода О. В., Мамочтова Н. А., Мороз Н. В., Павловська О. Б., Савицька Г. В., Ткаченко Є. Ю., Фатюха В. В., Шиблиста Л. М., Тришко О. В., Ясіновська І. Ф.

Відтак, проблематика генезису фінансової стійкості підприємства стала предметом дослідження значної кількості науковців і практиків. На нашу думку, найбільш конструктивні наукові підходи до визначення цієї категорії узагальнено та систематизовано у табл. 1.1.

Наукові підходи до трактування поняття фінансової стійкості підприємства

Автор	Трактування фінансової стійкості
Говальчук Н.О. [13, с. 369]	стан фінансових ресурсів, при якому підприємство має можливість своєчасно та в повному обсязі виконувати всі свої зобов'язання перед різними суб'єктами господарювання з власних та залучених коштів
Череп А., Мотушевська О., Каткова Н. [55, с. 16]	якість характеристик фінансового стану господарюючого суб'єкта, яка визначає його незалежність від зовнішніх джерел фінансування і здатність зберігати стійкий стан в умовах наростання кризових явищ в економіці
Чепка В.В. [54]	стан підприємства, за якого ефективно формуються, розподіляються та використовуються фінансові ресурси, забезпечуються фінансова автономія, платоспроможність, дохідність та рентабельність, розвиток діяльності на поточний та майбутній періоди.
Слепчик С.М. [11]	комплексна характеристика здатності підприємства повертатися до стану фінансової рівноваги за рахунок досягнення збалансованості показників фінансового стану на всіх дієздатних етапах життєвого циклу підприємства
Ткаченко Є. Ю., Ратюха В.Р., Яришів О.М. [4]	здатність підприємства формувати фінансові ресурси таким чином, щоб забезпечити можливість постійної рівноваги основної діяльності, з урахуванням всіх ризиків та змін зовнішнього оточення
Нагорна І.В. [32]	характеризує фінансово-економічний стан підприємства через сукупність взаємообумовлених і взаємопов'язаних показників, значення яких залежить від рентабельності продажу, оборотності капіталу, фінансової активності, норм розподілу прибутків на інвестиційні та інші потреби, балансу власного та позикового капіталу, ефективності використання різних ресурсів та впливу інших соціально-економічних чинників за умов невизначеного середовища та допустимого рівня ризиків [19]
Пігузь І.І., Клименко А.В. [38, с. 187]	спроможність підприємства стабільно працювати та розвиватися, підтримуючи оптимальне співвідношення власного та позикового капіталу, з урахуванням змін внутрішнього та зовнішнього середовища
Тюльчинська С.О., Кириченко С.О. [51, с. 68]	особливий збалансований стан рівноваги підприємства, за якого відбувається раціональне використання виробничих та фінансових ресурсів, що дозволяє забезпечити його стабільне функціонування та розвиток, за наявності сприятливих дестабілізуючих умов його середовища.
Кравченко М.С. [23, с. 62]	характеристика фінансового стану підприємства, що залежить і впливає на усі сфери його діяльності, забезпечуючи реалізацію стратегій розвитку, досягається на основі ефективного управління капіталом і рухом коштів та дозволяє стабільно розвиватися в існуючих ринкових умовах у довгостроковій перспективі
Шірін Л.В. [60, с. 74]	здатність підприємства зберігати або відновлювати початковий (або близький до нього стан) чи поліпшувати цей стан при зміні зовнішніх або внутрішніх факторів впливу на фінансові потоки
Зарасенко І.О. [43, с. 25]	спроможність окремих підприємств підтримувати кредитоспроможність, платоспроможність та ліквідність на рівні, необхідному для безперервної діяльності та здатності генерувати прибуток, а критерієм оцінювання при цьому як правило, виступають значення відповідних показників.
Рачинський О.В. [37]	такий стан фінансових ресурсів, за раціонального розпорядження якими гарантується наявність власних коштів, стабільна прибутковість та забезпечується процес розширеного відтворення

Сформовано на основі узагальнень [11-18, 23, 37, 46, 51-55, 60]

Таким чином, забезпечення фінансової стійкості підприємства можливе шляхом реалізації комплексу заходів, спрямованих на ефективне використання фінансових ресурсів, підтримання належного рівня платоспроможності та кредитоспроможності, а також формування управлінської системи, здатної застосовувати адаптаційні механізми до зовнішніх умов та факторів впливу на діяльність.

Узагальнено можна констатувати, що фінансова стійкість виступає інтегральною характеристикою підприємства, основою якої є здатність до адаптації та протистояння наявним ризикам і загрозам зовнішнього бізнес-середовища [41].

Отже, аналіз наукових підходів до трактування фінансової стійкості підприємства засвідчує, що переважна більшість дослідників акцентує увагу на її взаємозв'язку з власними та залученими фінансовими ресурсами у процесі реалізації заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків функціонування. Окремі автори [1, 7-9, 15, 19, 23-34], на наш погляд, більш вузько тлумчать і пов'язують фінансову стійкість переважно з платоспроможністю та рівнем прибутковості. З наукової точки зору, кожен із зазначених підходів відображає багатогранність поняття фінансової стійкості та має право на існування і певне значення для подальших досліджень, особливо у контексті формування системи оціночних параметрів та розроблення напрямів її підвищення. Однак слід розуміти, що наявні трактування слугують певним цілям дослідження і не можуть бути зведені до «спільного знаменника» для інших задач.

Тому найбільш прийнятним і зрозумілим є визначати фінансову стійкість як таке становище підприємства, за якого воно здатне забезпечувати безперервність виробничого процесу та реалізацію продукції, підтримувати баланс між власними та залученими фінансовими ресурсами, а також зберігати власну фінансову незалежність.

1.2. Система показників оцінювання фінансової стійкості підприємства та фактори, які на неї впливають

Як засвідчено у попередньому підрозділі дослідження, серед науковців відсутня єдність у трактуванні поняття фінансової стійкості підприємства, що зумовлює різноманітність підходів до її оцінювання. На нашу думку, такі підходи доцільно розглядати з урахуванням специфіки ведення бізнесу окремими підприємствами. Передусім, аналіз та оцінювання фінансової стійкості спрямовані на визначення величини й структури активів і пасивів суб'єкта господарювання, а також на оцінку рівня його фінансової незалежності та стабільності.

Узагальнено процес оцінювання фінансової стійкості підприємства здійснюється на основі низки базових параметрів, серед яких: вартість активів суб'єкта господарювання, показники основних засобів та нематеріальних активів, величина власного капіталу, ключові характеристики досягу чистого доходу, рівень чистого прибутку та створена чиста вартість [42-44, 57].

Кожне підприємство для оцінки фінансової стійкості може обрати той чи інший методичний підхід, різновиди яких представлені у табл. 12.

Кожен із наведених у таблиці науково-методичних підходів до оцінювання фінансової стійкості підприємства має власну специфіку та відрізняється очікуваними результатами аналізу.

Узагальнивши існуючі в науковій літературі концептуальні положення та методики оцінки [2, 4-6, 10, 19, 21-25, 31-33, 44, 51] нами запропоновано застосування комплексного підходу до оцінювання фінансової стійкості підприємства, що дозволяє врахувати багатфакторність даної категорії та забезпечити більш об'єктивну характеристику його фінансово-господарської діяльності, а також перспектив розвитку.

Застосування комплексного підходу до оцінювання фінансової стійкості підприємства дозволить визначити її запас, сформулювати фінансові проекти та стратегії підвищення стійкості й покращення фінансового стану, оцінити ймовірність банкрутства та розробити прогностичні сценарії розвитку.

Таблиця 12

Систематизація методичних підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства

Назва підходу до оцінки	Характеристика підходу	Очікуваний результат оцінювання
Коефіцієнтний	Оцінка коефіцієнтів фінансового стану, співставлення фактичних значень показників із нормативним	Характеристика впливу внутрішніх та зовнішніх факторів із визначенням фінансового стану підприємства
Агрегований	Розрахунок абсолютних оціночних параметрів фінансової стійкості	Ідентифікування галузі фінансової стійкості підприємства
Інтегральний	Розрахунок фінансової стійкості підприємства за визначеним інтегративним показником	Визначення базових показників фінансового стану підприємства та динаміки фінансової стійкості
Бальний	Розрахунок ліквідності підприємства у бальному оцінюванні стану його фінансової стійкості	Визначення класу фінансової стійкості підприємства
Маржинальний	Розподіл витрат підприємства на постійні та змінні; розрахунок маржинального доходу підприємства та порогу рентабельності	Розрахунок снуючого запасу фінансової міцності підприємства
Матричний	Формування матричних балансів	Визначення збалансованості структури балансу, якості активів та стану пасивів підприємства
Факторний	Здійснення факторного аналізу показників фінансової стійкості із формуванням планцюга показників; оцінка темпів зростання показників фінансової стійкості	Формування даних щодо фінансового стану господарюючого суб'єкта
Комплексний	Застосування концепційної моделі розрахунку показників фінансової стійкості та стабільності (розрахунок прибутковості, рентабельності, структурний стану капіталу, стану активів, комерційної активності)	Формулювання фінансової стійкості та фінансового стану підприємства, визначення запасу фінансової стійкості, формування прогнозних фінансових показників, стратегічних орієнтирів покращення фінансової стійкості

*сформовано за: [2, 4-6, 10, 12, 21-23, 31-33, 44, 51, 54-57, 61]

На наш погляд, використання такого підходу сприятиме найбільш повній реалізації економічних інтересів підприємства, а також забезпечить можливість активізації інвестиційної діяльності, ефективного використання резервів, своєчасне реагування на вплив внутрішніх і зовнішніх чинників шляхом застосування цього управлінського інструментарію.

Визначна кількість науковців підкреслюють, що у сформованій системі оцінювання фінансової стійкості підприємства кількість показників не повинна перевищувати п'ятнадцяти до двадцяти, залежно від масштабів бізнесу.

При цьому варто зауважити, що визначені індикатори мають відображати не лише поточний рівень фінансової стійкості, але й забезпечувати можливість її прогнозування у довгостроковій перспективі, тобто у стратегічному розрізі.

Отже, отримання достовірної інформації щодо фінансової стабільності та незалежності підприємства, його спроможності реалізовувати поточні цілі стратегії та напрямки економічного розвитку стає можливим завдяки застосуванню системного підходу до оцінювання фінансової стійкості.

Рис. 1.1 демонструє ключові елементи оцінювання фінансового стану підприємства.

До них належать: рентабельність, що характеризує рівень прибутковості фінансово-господарської діяльності; ліквідність; ділова активність; а також фінансова стійкість, на основі яких можна зробити висновок про фінансовий потенціал підприємства та ефективність використання власних і залучених фінансових ресурсів [42].

Як бачимо з наведеного рисунка кожен елемент оцінювання фінансового стану і стійкості складається з низки необхідних для розрахунку й аналізу коефіцієнтів, які слід порівнювати з нормативними і пороговими значеннями, а також враховувати умови функціонування підприємства. Наприклад, господарювання в умовах війни висуває низку вимог та накладає медифічний відбиток на усі сторони діяльності [38, 44].

Рис. 1.1. Елементи та показники оцінювання фінансового стану підприємства [2, с. 35, 37, 42]

Таким чином, фінансові параметри, що застосовуються для визначення стану фінансово-господарської діяльності, зокрема рівня фінансової стійкості, повинні комплексно відображати як сильні сторони, так і слабкі сторони функціонування підприємства, так і проблемні аспекти, зумовлені впливом внутрішніх та зовнішніх факторів із їх детальною характеристикою.

Характерні ознаки фінансово стійкого підприємства, на які слід орієнтуватися, керуючи ним, представлені на рис. 1.2.

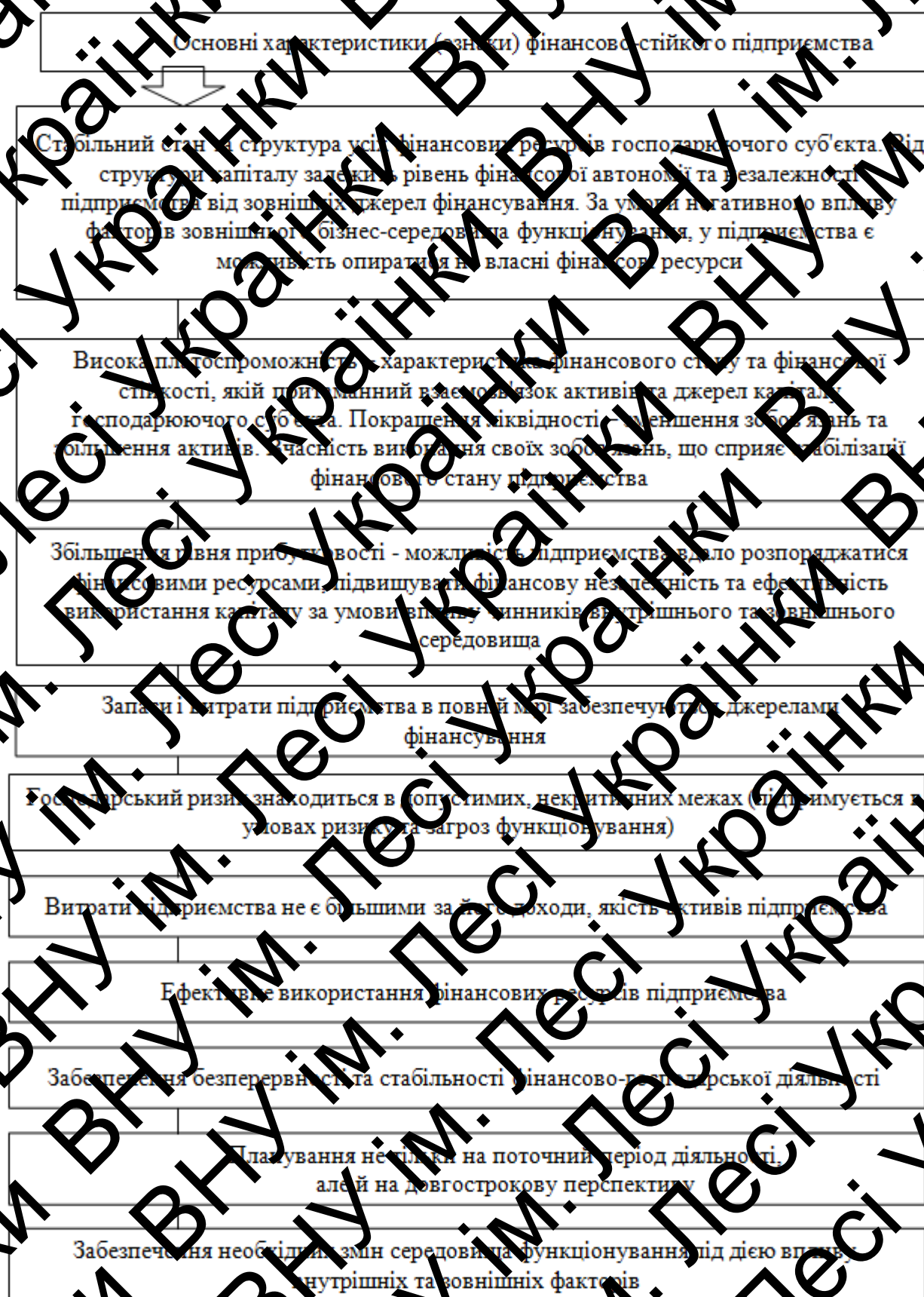

Рис. 1.2. Ознаки фінансово-стійкості підприємства [37]

Кожне підприємство, враховуючи умови функціонування, вплив зовнішніх чинників та поточний фінансовий стан, повинне сформувати власну систему показників для оцінювання й аналізу рівня фінансової стійкості. При цьому відібрані індикатори повинні максимально комплексно й різнобічно відобразити всі аспекти забезпечення фінансової стійкості, оскільки за результатами такого аналізу керівний персонал приймає відповідні управлінські рішення. Співвідношення ключових фінансових показників, які показують типи фінансової стійкості підприємства наведено у табл. 1.3 [37, 41, 44, 54-57].

Таблиця 1.3

Визначення типу фінансової стійкості підприємства

Показники	Тип фінансової стійкості підприємства			
	Абсолютна стійкість	Нормальна стійкість	Нестійкий стан	Кризова стійкість
$\Phi B = B - 3n$	$\Phi B \geq 0$	$\Phi B < 0$	$\Phi B < 0$	$\Phi B < 0$
$\Phi BД = BД - 3n$	$\Phi BД \geq 0$	$\Phi BД \geq 0$	$\Phi BД < 0$	$\Phi BД < 0$
$\Phi 3K = 3K - 3n$	$\Phi 3K \geq 0$	$\Phi 3K \geq 0$	$\Phi 3K > 0$	$\Phi 3K < 0$

де ΦB – надлишок чи нестача власних коштів;

$3n$ – запаси підприємства;

$\Phi BД$ – надлишок чи нестача власних та довгострокових позикових коштів;

$\Phi 3K$ – надлишок чи нестача загальних коштів.

Оскільки кожен суб'єкт господарювання має власну специфіку функціонування, у межах системи менеджменту відповідальні функції повинні розробити індивідуальну систему оцінювання фінансової стійкості як необхідний елемент інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління підприємством. Така система забезпечить прийняття ефективних управлінських рішень в режимі реального часу, спрямованих на покращення фінансової стійкості підприємства, підвищення конкурентоспроможності та розширення його виробничих і реалізаційних можливостей.

1.3. Управління фінансовою стійкістю підприємства та методи її забезпечення

Сучасні підприємства змушені досить швидко адаптуватися до постійних змін умов господарювання, що актуалізує необхідність застосування інноваційних підходів до аналізу та оцінювання їх фінансової стійкості. Водночас новітні інструменти та технології такі як Big Data, інтернет речей, цифрові платформи, доповнена та віртуальна реальність, цифрові міста, системи управління даними, 3D-друк, цифрові аватари, формують концепцію «суперрозумного» суспільства на основі використання штучного інтелекту та робототехніки. Це докорінно трансформує організацію та функціонування бізнесу й потребує переосмислення підходів до розуміння ролі та завдань аналітичної функції управління.

В умовах загострення конкуренції та миттєвих трансформацій ринкового бізнес-середовища власники підприємств постійно перебувають у пошуку шляхів підвищення результативності діяльності та розробки більш ефективних та гнучких механізмів управління з метою прискорення досягнення запланованих цілей і реалізації завдань, зміцнення конкурентоспроможності та розширення ринків збуту продукції.

У цьому контексті оцінювання фінансової стійкості підприємства з урахуванням специфіки його діяльності та чинників, що впливають на ведення бізнесу, забезпечує формування інформаційної бази щодо управління фінансовим потенціалом бізнесу.

Ключовим напрямом зміцнення фінансової стійкості підприємства є розроблення та реалізація структури відповідної системи її оцінювання й підвищення. Підсистема оцінювання та підвищення фінансової стійкості у складі системи управління господарюючого суб'єкта повинна повною мірою враховувати стратегічні орієнтири підприємства, умови ведення бізнесу, а також наявні ризики та потенційні загрози.

Отже, варто визначити місце управління фінансовою стійкістю бізнес-структури та його специфіку в загальній системі менеджменту підприємства за

нормативних умов функціонування, а також її функціональної складової – системи оцінювання (рис. 1 додатку А).

На наше переконання головна мета управління фінансовою стійкістю підприємства полягає у постійній підтримці запасу фінансової міцності підприємства на основі реалізації заходів, спрямованих на попередження кризових ознак втрати стабільності діяльності та платіжної спроможності.

Відповідно до зазначеного конкретизовано завдання управління фінансовою стійкістю господарюючого суб'єкта за ключовими сферами діяльності та критеріями реалізації завдань (рис. 2 додатку А).

Як показано на рис. 2 додатку А, ефективність управління фінансовою стійкістю підприємства визначається, головним чином, рівнем узгодженості виробничих та збутових процесів. У нашому випадку, з врахуванням специфіки досліджуваного підприємства, це означає, що уся виробовлена продукція повинна повністю відповідати потребам споживачів і своєчасно реалізовуватися відповідно до встановленого графіка продажів.

Отже, як випливає з викладеного, підприємство повинно постійно аналізувати і враховувати в своїй діяльності вплив внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на свою фінансову стійкість з метою ефективного керування фінансовими ресурсами. Природно, що такі чинники впливу можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на рівень фінансової стійкості, та визначають умови, в яких підприємство здійснює свою діяльність. Тому аналіз факторів впливу на фінансову стійкість бізнесу має бути перманентним процесом у системі управління підприємством, оскільки, як було зазначено вище, в силу розвитку новітніх технологій виникають нові фактори, які породжують як можливості так і загрози, що змінюють фінансову стійкість. Для цього підприємству потрібен моніторинг впливу означених чинників впливу за їх групами (табл.1 додатку А).

Зазначені у таблиці 1 додатку А фактори визначають ефективність управління фінансовим станом підприємства загалом та його фінансовою стійкістю зокрема, адже саме від їхнього рівня та здатності формувати ресурсну базу безпосередньо залежить фінансова автономія бізнес-структури.

Чинники зовнішні, які визначають середовище функціонування підприємства, також слід розділити на групи: політичні, економічні та ринкові, кожна з яких містить окремі чинники, які впливають на фінансову стійкість підприємства. Слід зауважити, що у літературі існує значна кількість їх класифікацій, тому ми пропонуємо враховувати лише найбільш вагомі з них, які чинять суттєвий вплив. Систематизація головних зовнішніх чинників наведена у табл. 2 додатку А.

Висновки до розділу

У розділі 1 здійснено аналіз наукових підходів до трактування поняття фінансової стійкості підприємства, а також розглянуто систему показників оцінювання фінансової стійкості підприємства та чинників, які на неї впливають. Зокрема, фінансову стійкість пропонується трактувати як таке становище підприємства, за якого воно здатне забезпечувати безперерзність виробничого процесу та реалізацію продукції, підтримувати баланс між власними та залученими фінансовими ресурсами, а також зберігати власну фінансову незалежність. Запропоновано застосування комплексного підходу до оцінювання фінансової стійкості підприємства, що дозволяє врахувати її багатофакторність та забезпечувати об'єктивну характеристику фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, а також перспектив його розвитку. Конкретизовано ключові елементи оцінювання фінансового стану підприємства, а також співвідношення ключових фінансових показників, які показують типи фінансової стійкості підприємства. Здійснено систематизацію чинників впливу на фінансову стійкість підприємства, яка дозволила поділити їх на екзогенні і ендогенні (зовнішні та внутрішні), а також виявити, що зазначені фактори доцільно вивчати комплексно як єдину взаємопов'язану систему, що забезпечує підвищення ефективності управління з саме процесів формування та підтримання високого рівня фінансової стійкості підприємства в умовах сучасного економічного середовища.

2.1. Середовище функціонування підприємства та оцінка його позицій на ринку

Як було показано у теоретичній частині нашого дослідження, перш ніж аналізувати фінансову стійкість безпосередньо ТОВ XXX, необхідно вивчити основні характеристики зовнішнього середовища функціонування досліджуваного підприємства на макро- і макrorівні.

Оскільки наше підприємство за масштабами діяльності та чисельністю працюючих входить до категорії малих і середніх підприємств, проаналізуємо середовище функціонування МСП на макроекономічному рівні шляхом аналізу загальнооекономічної ситуації в українській економіці за останні роки та на даний момент.

Найбільш повною ситуацію в національній економіці України характеризує показник ВВП, динаміка якого представлена на рис. 2.1.

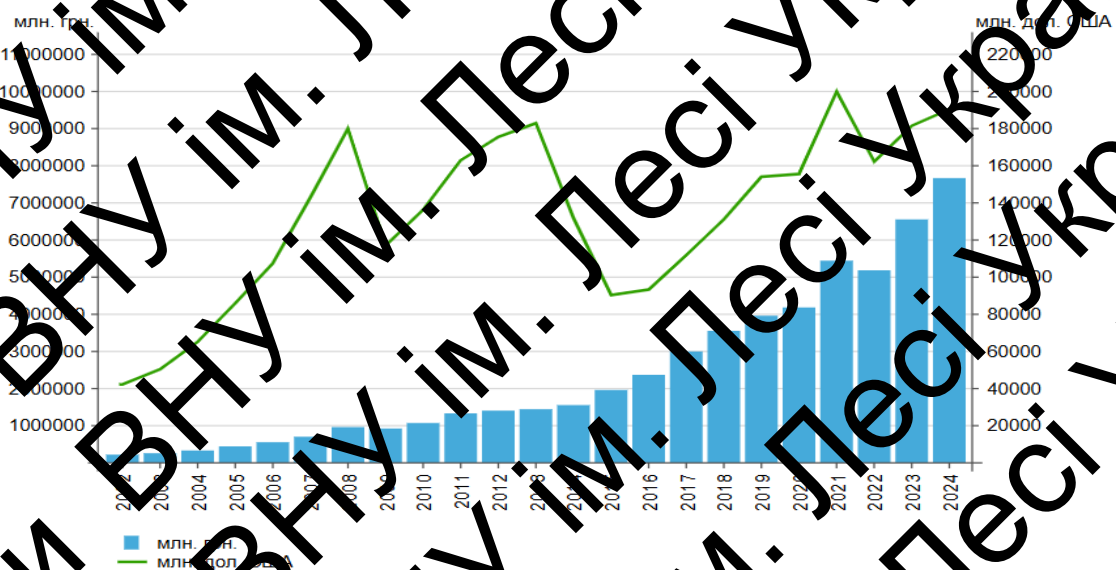

Рис. 2.1. Динаміка валового внутрішнього продукту в Україні за 2002–2024

рр. [34]

Як бачимо, крива ВВП у доларовому вимірі чітко показує вплив війни (у 2014 і 2022 роках) на економіку України. Повномасштабна агресія росії та активні бойові дії призвели до втрати ринків збуту товарів та послуг багатьох підприємств, а також спричинили зниження внутрішнього попиту через величезну кількість змушених мігрантів, значний відтік кваліфікованих фахівців, руйнування логістичних ланцюгів постачання об'єктів критичної інфраструктури, зокрема знищення виробничих і складських приміщень, обладнання тощо. Однак понад 66% визначених МСП продовжили роботу і в умовах війни, незважаючи на ці труднощі.

За даними аналітичних досліджень Eazy Business, у довоєнний час мікро-, мале та середнє підприємництво складало у кількісному вимірі більше 99% зареєстрованих підприємств держави і було головною рушійною силою економічного розвитку й інновацій.

При цьому, як показують статистичні дані, після падіння на 28,8% у 2022 році, економіка відновила на 5,5% у 2023 році. Однак за підсумками 2024 року зростання ВВП було меншим від прогнозованого рівня і склало лише 2,9%. Економічне відновлення значно сповільнилось, оскільки кожного кварталу 2024 року зростання відносно 2021 було нижчим, ніж у 2023 році. При цьому на кінець 2024 року ВВП загалом скоротився на 0,1% порівняно з кінцем 2023 р.

Реальний сектор економіки України показав на середину 2025 року зростання попиту при досить слабкому виробництві. Аналітики стверджують, що у деяких секторах економіка України у 2025 році демонструє ознаки відновлення, проте залишається суттєво нижче потенційного рівня. Основними гальмуючими чинниками залишаються воєнні ризики, руйнування енергетики, надмірно жорстка монетарна політика, значний дефіцит трудових ресурсів, зростання затрат на енергозабезпечення, а також низька інвестиційна активність підприємств та нестача власних коштів на інновації.

Ключовою економічною тенденцією на даний момент є активізація попиту в умовах слабого рівня виробництва, придушеного війною і невдалою

монетарною політикою. Відповідно, зростає торгівельний дефіцит і валютні ризики. За оцінкою Мінекономіки приріст ВВП за січень-серпень 2025 р. склав лише 1,4%, при прогнозованому зростанні 2,7%.

Оцінку впливу макроекономічних чинників на фінансовий стан малих та середніх підприємств проведемо за даними таблиці 2.1, оскільки саме малий та середній бізнес відіграє вирішальну роль у підтримці економічної стійкості та стабільності на місцевому рівні. Часто малі підприємства просто не мають повного доступу до резервних фінансових ресурсів високого рівня диверсифікації та державної підтримки. Це обумовлює високі ризики неплатоспроможності та порушення логістичних ланцюгів постачання. Крім того, саме цей тип підприємств має здатність швидко адаптуватися до змін ринкових умов, забезпечувати зайнятість в регіонах та виступати індикатором загального стану економічного благополуччя в регіоні в кризові періоди.

Таблиця 2.1

Оцінка середовища функціонування МСП на макро- та мікроекономічному рівнях

Макроекономічний рівень							
Показники	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Індекс інфляції, %	102,8	104,1	109,0	110,0	123,6	105,3	112
Курс обміну до долара США на кінець року	28,05	28,2	28,1	16,29	35,56	37,98	42,03
Обсяг зовнішнього фінансування, млрд грн	63,7	87,58	76,41	131,04	31,1	42,6	41,7
Обсяг витратків на оборону, млрд грн	170,5	102,4	363,1	455,2	1142,1	2632,2	2971,6
Податкові надходження від прибутку підприємств, млрд грн	96,8	107,1	108,6	147,7	111,1	143,8	271,1
Державний борг, млрд грн	2168,6	1993,2	2251,9	2671,3	4071,6	5519,4	6342,1
Мікроекономічний рівень							
Прибутковість малих підприємств, %	8,3	10,7	3,8	15,1	1,3	4,0	5,5
Потенціал фінансування та заощади, млрд грн	2439,0	892,2	2634,2	2618,3	2619,1	3313,4	3689,9
Обсяг капітальних інвестицій, млрд грн	59,9	80,4	84,4	44,6	54,6	77,4	75,4
Чистий прибуток/чистий збиток, млрд грн	31,8	89,9	-25,5	132,2	-93,1	-14,4	-13,6
Частка малих підприємств, що мали достатній рівень ліквідності, %	33	31	28	27	18	15	16
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млрд грн	2495,9	2698,2	3051,2	3917,5	2151,9	2745,2	3108,6

Складено за даними [34]

Як бачимо за даними табл. 2.1 з 2022 року спостерігається різке зростання індексу інфляції (126,6% у 2022 році проти 110% у 2021 році), що безпосередньо відображає шок від війни. Це супроводжується девальвацією гривні: обмінний курс з 26,29 у 2021 році зріс до 42,03 у 2024 році, що свідчить про втрату довіри до національної валюти.

Слід підкреслити, що особливе значення має обсяг видатків на оборону: з 455,2 млрд грн у 2021 році до 2971,6 млрд грн у 2024 році. Це результат пріоритетного фінансування оборони, яке відволікає ресурси від економічної підтримки бізнесу.

На мікрорівні прибутковість малого бізнесу після воєнного шоку 2022 року (лише 1,2%) поступово зростає, але ще не відновилася до довоєнного рівня. Обсяг капітальних інвестицій, критично важливих для оновлення виробництва, у 2024 році залишається нижчим, ніж у 2019–2020 роках.

При цьому статистичні дані показують, що частка підприємств з достатньою ліквідністю зменшилася з 33% у 2018 році до 16% у 2024 році, що свідчить про зростання фінансової нестабільності та зниження рівня фінансової стійкості МСП (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Показники фінансової стійкості підприємств України за 2018 – 2024 рр.

Показник	Індикатор	Рік					
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,5	0,25	0,77	0,26	0,29	0,27	0,28
Коефіцієнт фінансового ризику	0,5	0,75	0,73	0,74	0,71	0,73	0,72
Співвідношення залученого та власного капіталу	< 1	2,0	2,7	2,8	2,4	2,7	2,5
Коефіцієнт довгострокової заборгованості	зниження	0,16	0,14	0,15	0,1	0,13	0,13
Коефіцієнт фінансової стійкості	> 1	0,33	0,37	0,35	0,41	0,36	0,38
Коефіцієнт покриття витрат	> 0,7	0,41	0,41	0,41	0,42	0,41	0,41
Рентабельність операційної діяльності, %	зростання	8,1	10,2	6,2	12,6	3,3	6,9
Рентабельність діяльності, %	зростання	4,5	7,6	0,9	10,1	-3,2	4,5

Джерело: розрахунки на основі даних [34, 35]

Оскільки ТОВ XXX займається виробництвом ковбасних виробів, проаналізуємо ключові тенденції розвитку ринку ковбасних виробів за останні роки та на перспективу.

Світовий ринок ковбасних виробів за останні 5 років демонструє різку тенденцію зростання, незважаючи на зміну споживчих звичок, розвиток альтернативних білкових продуктів та змін у сфері технологій тваринництва. Згідно з останніми аналітичними звітами Business Research Insights та IndexBox, до 2034–2035 року обсяг цього ринку сягнє \$142,5 млрд, при середньорічному темпі зростання на рівні 4,7% (рис. 2.2).

У 2025 році ринок оцінюється в приблизно \$65 млрд, і продовжує зростати як в розвинених, так і в країнах, що розвиваються. Важливим чинником є урбанізація, зростання чисельності населення та попит на продукти швидкого приготування.

Рис. 2.2. Динаміка світового ринку ковбасних виробів у 20220-2035 роках

[52]

У 2023–2024 роках ринок почав відновлюватися, зростаючи на 6% і 5% відповідно, досягнувши 0,25 млн. тонн у 2024 році. При цьому ринок м'ясо-ковбасних виробів в Україні характеризується високою конкуренцією.

Індекс цін на ковбасні вироби демонструє значні коливання. У 2023 році темпи зростання сповільнилися (102,23%), а в 2024 році знову відбулося помітне підвищення (110,85%) (рис.2.3).

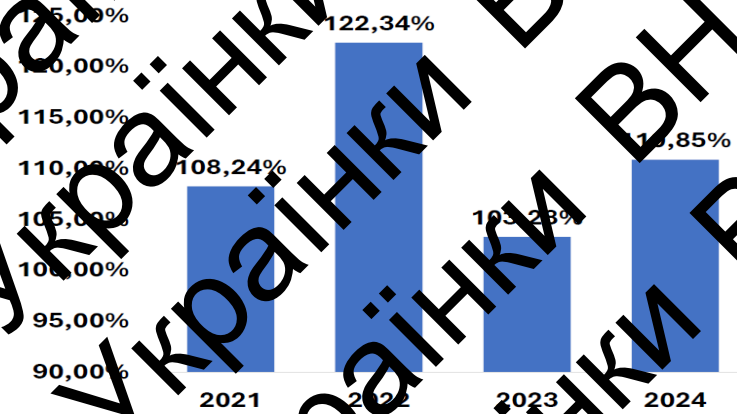

Рис. 2.3. Динаміка індексу цін на ковбасні вироби в Україні в 2021-2024 рр., дол. США, % [52]

Сучасні тенденції ринку м'ясної продукції характеризуються розширенням каналів збуту та прямим виходом виробників на споживача через власні мережі магазинів. Найбільш популярним сегментом є варені ковбаси, сосиски та сардельки, на які припадає понад половина всіх продажів. Розвивається сектор е-комерції, що надає можливості замовлення та доставки товарів «до дверей».

Основними причинами зростання ринку ковбасних виробів у світі є зміна стилю життя споживачів (прискорений ритм життя формує високий попит на готові до вживання або швидко в приготуванні продукти).

- технологічні інновації в індустрії ковбас (удосконалення рецептур, оболочок, пакування, автоматизація виробництва);
- зростання попиту і карбового ритейлу, зокрема онлайн-торгівлі та спеціалізованих магазинів, розширенням асортименту ковбас преміум-класу.

При цьому тенденції розвитку українського ринку ковбасних виробів характеризуються наступними особливостями:

1. Суттєве збільшення витрат на енергоресурси для виробництва ковбас. Відбулося зростання витрат на логістику і транспортування.

2. Коливання попиту, нестача кваліфікованих працівників, нестабільність економічної ситуації.

3. Значне зростання цін на продукцію. Зокрема у 2023 році ціни на ковбасу зросли на 25–40 % у порівнянні з попереднім 2022 роком. Наприклад, ціна на докторську варену ковбасу збільшилась до 319 грн./кг, а копчена Брауншвейгська станом на листопад 2023 року коштує понад 1080 грн./кг.

4. Однак, як стверджують аналітики, ринок ковбасних виробів має потенціал для зростання за рахунок нарощення експорту, впровадження стандартів якості (таким як BRC, ISO 22000), а також зростання попиту на преміум-сегмент.

2.2. Загальна характеристика підприємства та аналізування основних показників його виробничо-господарської діяльності

Формальні реквізити, юридична адреса, опис продукції та послуг досліджуваного підприємства наведено у додатку Б.

Проведемо аналіз основних техніко-економічних показників діяльності барку ТОВ "ХХХ" за 2022-2024 роки (табл. 2.3).

Отже, як бачимо з таблиці 2.3, обсяг реалізованої продукції підприємства змінюється нерівномірно, а саме: у 2023 році, порівняно з 2022 роком, він збільшився на 8,55 %, а у 2024 році, порівняно з попереднім періодом зріс на 60,82 %. Такі зміни зумовлені, з одного боку, складною економічною ситуацією в країні, а з іншого – збільшенням обсягу замовлень на виготовлення продукції та покращенням збутової діяльності підприємства. Окрім того ці зміни можуть пояснюватись зростанням цін на продукцію підприємства в зв'язку з інфляцією.

Собівартість реалізованої продукції у 2023 році, порівняно з 2022 роком, скоротилась на 10,73 %, а у 2024 році зросла на 61,56 %, порівняно з 2023. Такі зміни є відбулися за рахунок зміни виробничої собівартості продукції та нерозподілення постійних загальновиробничих витрат.

Однак слід зауважити, що виробнича собівартість продукції у 2024 році зростала меншими темпами, ніж обсяг виробленої продукції, що свідчить про покращення використання усіх видів ресурсів підприємства. У 2024 році спостерігається суттєве покращення ситуації (упередження темпів зростання обсягу виробленої продукції порівняно зі зростанням собівартості).

Таблиця 2.3

Основні техніко-економічні показники ТОВ ХХХ за 2022-2024 рр.*

Назва показника	Роки			Відхилення від попереднього періоду			
	2022	2023	2024	Абсолютне, + –		Відносне, %	
				2023	2024	2023	2024
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	47533,5	43469,4	73383,1	-4065,1	29914,7	-8,55	62,82
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	43196,2	38559,1	62082,5	-4637,1	24123,4	-10,73	56,26
Валовий прибуток, тис. грн.	51,3	1204,6	5886,8	1153,3	4682,2	248,15	388,69
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	26,6	930,5	4841,2	953,9	3910,7	3586,09	130,69
Власний капітал, тис. грн.	246,1	-192,6	4448,6	-436,7	4441,2	-178,34	2305,9
Рентабельність власного капіталу, %	10,90	-	113,24	-	-	-	-
Рентабельність продажу, %	0,056	2,256	6,556	2,2	4,3	3928,57	190,64
Рентабельність активів, %	1,021	18,067	37,920	17,046	19,853	1669,54	109,89
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, послуги, тис. грн.	158,9	-	44,3	-	-	-	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	2606,3	2338,3	3948,6	-268	1580,3	-10,28	67,48
Валюта балансу	7503,3	5426,9	12687,9	-2076,4	7261	-27,67	133,80
Середньобігова чисельність працівників, осіб.	41	23	24	-18	1	-43,90	4,35
Виробіток на одного працівника, тис. грн.	1159,4	1889,9	3057,6	730,5	1167,7	63,01	61,79
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	1098,95	4991,4	5949,55	892,45	958,15	21,77	19,20
Середньорічна вартість ОФ, тис. грн.	1013,9	1103,1	1793,61	89,2	690,51	8,80	62,58
Фондовіддача, грн.	46,85	39,41	40,91	-7,47	1,5	-15,93	3,81

*Примітка. Побудовано автором за даними фінансової звітності (додаток Е)

Як бачимо, чистий прибуток у 2023 році був вищим на 433,9 тис. грн., ніж у 2022 році, а у 2024 році цей показник зріс майже у чотири рази - на 300,4 %, що є досить позитивним явищем, що зумовлено, зокрема, економічною ситуацією, зростанням закупівельних цін на сировину, реалізаційних цін на готову продукцію та інших факторів формування прибутку, що визначають нитому загу чистого прибутку в загальній сумі прибутку.

Дебіторська заборгованість у 2024 році, порівняно з 2022 роком значно скоротилась, тоді як у 2023 році підприємство взагалі не мало дебіторської заборгованості. Таке значне скорочення дебіторської заборгованості є позитивним для підприємства, оскільки свідчить про покращення використання обігових коштів, підвищення їх оборотності, а відтак, про ефективну збутову політику.

Кредиторська заборгованість підприємства за аналізований період також мала незначні тенденції зміни від незначного зменшення у 2023 році (вона скоротилась на 268 тис. грн., або на 10,3 %, порівняно з попереднім періодом), до більшого зростання у 2024 році порівняно з 2023 - на 1580,3 тис. грн., або на 67,58 %.

Таке співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованостей є не дуже позитивним, оскільки показує збільшення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. На наш погляд це створює ризик неплатоспроможності у майбутньому, оскільки користування кредитами зніжує прибуток підприємства (необхідність сплати високих у поточних умовах відсотків) і спричиняє зменшення оборотності власних коштів.

Валюта балансу у 2024 році зросла на 7261 тис. грн. (113,8 %), відносно попереднього періоду, у 2023 році (порівняно з 2022) скоротилась на 2076,4 тис. грн. (27,67 %). Зростання валюти балансу за весь аналізований період можна оцінювати позитивно.

Середньооблікова чисельність працівників у 2022 році була більшою на 18 осіб (41,9 %) ніж у 2023 році, а у 2024 році відносно попереднього 2023 року цей показник зріс на 1 працівника, або на 4,35 %. Загалом за аналізований період підприємство майже вдвічі скоротило кількість персоналу.

Виробіток одного працівника у 2023 році порівняно з 2022 р. зріс на 63,01 %, а у 2024 році – на 61,79 %. Однак, так рідке зростання продуктивності праці у 2024 році, на нашу думку, більшою мірою пов'язане не стільки з реальним підвищенням виробітку, скільки із значним зростанням ціни на реалізовану продукцію, що неадекватно відображає дійсні результати використання праці.

Середньорічна вартість основних виробничих фондів підприємства щорічне зростає: у 2023 році зростання становило 89,2 тис. грн., або на 6,8 %. У 2024 році цей показник збільшився на 690,55 тис. грн., або на 62,6 %. Такі зміни є безумовно, позитивними, однак вони не супроводжуються збільшенням фондівіддачі, що не є покращенням.

Показник середньорічної вартості оборотних активів показав дуже значну тенденцію до зростання у 2023 році – на 892,45 тис. грн. (81,77 %), а у 2024 році – на 958,15 тис. грн. (19,2 %), що для малого підприємства є гарним результатом.

Фондовіддача у 2024 році зроста на 1,5 тис. грн. (3,81 %) а у 2023 році – скоротилась на 7,47 тис. грн. (13,93 %). Такі зміни можуть бути зумовлені змінами вартості випущеної продукції та середньорічної вартості виробничих фондів.

Отже, аналіз основних показників функціонування підприємства за 2022-2024 роки показав суттєве покращення справ у 2024 році порівняно з 2022 роком, зокрема зростання виручки, прибутку підприємства, активів та обсягів виробництва.

2.3. Оцінка диференційованих та узагальнюючих показників фінансової стійкості підприємства

З метою більш детального дослідження діяльності підприємства проведемо аналіз узагальнюючих показників фінансової стійкості підприємства, зокрема рентабельності й прибутковості (табл. 2.4). Цими показниками, як правило, цікавляться всі ринкові учасники. Власники прагнуть збільшити прибуток та закріпити свої позиції, конкуренти аналізують

рентабельність для порівняння та підвищення власної ефективності, а інвестори використовують для пошуку компаній з високим потенціалом прибутковості.

Можна сказати, що метою кожного бізнесу є підвищення прибутковості та зниження витрат, очевидно, що зростання рентабельності є підтвердженням успішної та ефективної діяльності підприємства, а також посилює його позиції на ринку, інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність.

Таблиця 2.4

Аналіз рентабельності ТОВ ХХХ за 2022-2024 рр.*

Назва показника	Роки			Відхилення від попереднього періоду		
	2022	2023	2024	Абсолютне, + –		Відносне, %
				2023	2024	
Рентабельність власного капіталу, %	10,9	-	118,24	-	-	-
Рентабельність продукції, %	0,036	2,236	6,556	2,2	4,3	3928,57
Рентабельність активів, %	1,021	18,067	37,92	17,046	19,853	1669,54
Рентабельність основних засобів, %	2,62	88,89	238,24	86,26	149,35	3288,02
Рентабельність оборотних активів, %	8,85	19,64	80,87	10,79	61,22	2927,03
Рентабельність витрат, %	0,06	2,54	7,68	2,48	5,15	4029,38

*Примітка. Побудована автором за даними фінансової звітності (додаток Е)

Рентабельність продажу продукції підприємства, хоч і в загальному невисокою, щорічно зростає: у 2022 році вона була більшою на 3928 %, ніж у 2023 році, що пов'язано з збільшенням суми прибутку підприємства від реалізації продукції. У 2024 році ця тенденція була такою ж, тобто мало місце зростання рентабельності продажу (на 190,6 %), що можна вважати значним прогресом у діяльності підприємства і загалом покращенням справ.

Рентабельність активів у 2024 році була найбільшою за весь аналізований період, зокрема 37,92 %, а у 2023 році зрост з 1,02 % до 18,07 %, порівняно з попереднім 2022 роком, що характеризує покращення використання активів. Тобто у 2023 і 2024 роках активи підприємства використовувались значно ефективніше, ніж у 2022 році, що найбільш ймовірно пов'язано з війною.

Рентабельність власного капіталу мала неоднозначні тенденції, тобто дуже значне зростання у 2024 році – до 112,24 %, порівняно з 2022 роком, тоді як у 2023 році підприємство не мало власного капіталу взагалі, оскільки непокритий збиток у розмірі 1122,6 тис. грн. перевищував розмір зареєстрованого капіталу (977,0 тис. грн.). Такі зміни відбулись у зв'язку зі зміною рівня рентабельності продукції, швидкості обороту сукупного капіталу співвідношення власного і позикового капіталу в сторону збільшення.

Графічно ключові показники присутності й рентабельності підприємства представлено на рис. 2.4.

Рис. 2.4. Динаміка показників рентабельності підприємства за 2022-2024

пр. *

*Примітка. Побудовано автором на основі власних розрахунків (за даними додатка Е)

Отже, можна констатувати, що досліджуване підприємство є рентабельним, прибутковим.

При цьому найбільш успішним у діяльності фірми виявився 2024 рік, оскільки спостерігається дуже значне зростання виручки, прибутку, а також усіх показників рентабельності.

Коефіцієнти фінансової стійкості нашого підприємства наведені у таблиці

2.4.

Як бачимо з розрахованих показників, фінансова стійкість досліджуваного підприємства залишалася бажати кращого у 2022 та 2023 роках, хоча і з тенденцією до покращення, тоді як у 2024 році дане підприємство досягло суттєвого підвищення фінансової стійкості завдяки збільшенню обсягу власних коштів, зменшенню фінансової залежності від зовнішніх джерел фінансування, підвищенню маневреності власного капіталу, а також суттєвому підвищенню автономії.

Таблиця 2.4

Показники фінансової стійкості ТОВ ХХХ за 2022–2024 рр.*

Показники	Рекомендоване значення	2022	2023	2024
Коефіцієнт автономії	$>0,5$ (збільшення)	0,0325	-0,0355	0,335
Коефіцієнт фінансової залежності	Зменшення, менше 0,2	36,739	-28,17	2,986
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	>1	0,0336	0,0343	0,503
Коефіцієнт структури довгострокового капіталу	зменшення	-	-	0,991
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	зменшення	-	-	0,686
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$>0,5$ (збільшення)	-5,395	-311	0,644
Коефіцієнт покриття відсотків	>1 (збільшення)	1,001	1,031	1,094
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами запасів	$>0,8$ (збільшення)	-0,361	-0,627	0,891
Коефіцієнт фінансового ризику	$<0,5$ (зменшення)	0	0	0

*Примітка. Побудовано автором за даними фінансової звітності (додаток Б)

При цьому коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами запасів на кінець 2024 року увійшов у межі нормативного значення, а коефіцієнт фінансового ризику був нульовим.

Отже, фірма подолала кризові явища, спричинені війною та кадровий голод, що дозволило підвищити фінансову стійкість у рекордні терміни незважаючи на несприятливу для ведення підприємницької діяльності загальноекономічну ситуацію в країні, що показано графічно на рис. 2.5.

Рис. 2.5. Динаміка ключових показників фінансової стійкості ТОВ ХХХ за 2022 -2024 pp.*

*Примітка: розроблено автором згідно з даними фінансової звітності

Підтвердженням вищезроблених висновків є розрахунок показників ліквідності фірми, наведених у табл. 2.5, які, як бачимо, у 2024 році увійшли в межі нормативних значень усі, окрім абсолютної ліквідності, незважаючи на складні умови функціонування підприємства.

Таблиця 2.5
Коефіцієнти ліквідності ТОВ ХХХ за 2022-2024 pp.*

Показник	Рекомендоване значення	2022	2023	2024
Коефіцієнт швидкої ліквідності (коефіцієнт покриття ліквідність 1-го рівня)	1 – 2; врахування галузевої специфіки; стабільність значень в динаміці	0,822	0,715	1,532
Коефіцієнт швидкої ліквідності (ліквідність 2-го рівня)	0,6 – 1 ↑ (але не більше 2); врахування галузевої специфіки	0,327	0,261	0,935
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (коефіцієнт термінової ліквідності «кислотний тест»; коефіцієнт критичної оцінки)	0,3 – 0,6 ↑ врахування галузевої специфіки	0,00	0,091	0,035

Примітка: розраховано на основі даних додатка Е

Отже, як видно із рис. 2.6, ТОВ ХХХ зміцнило фінансову стійкість у 2024 році, порівняно з 2022 і 2023 роками, попри негативні тенденції в економіці,

визначені у п. 2.1 даного дослідження, що є безумовно позитивним явищем, вартим високої оцінки результатів діяльності.

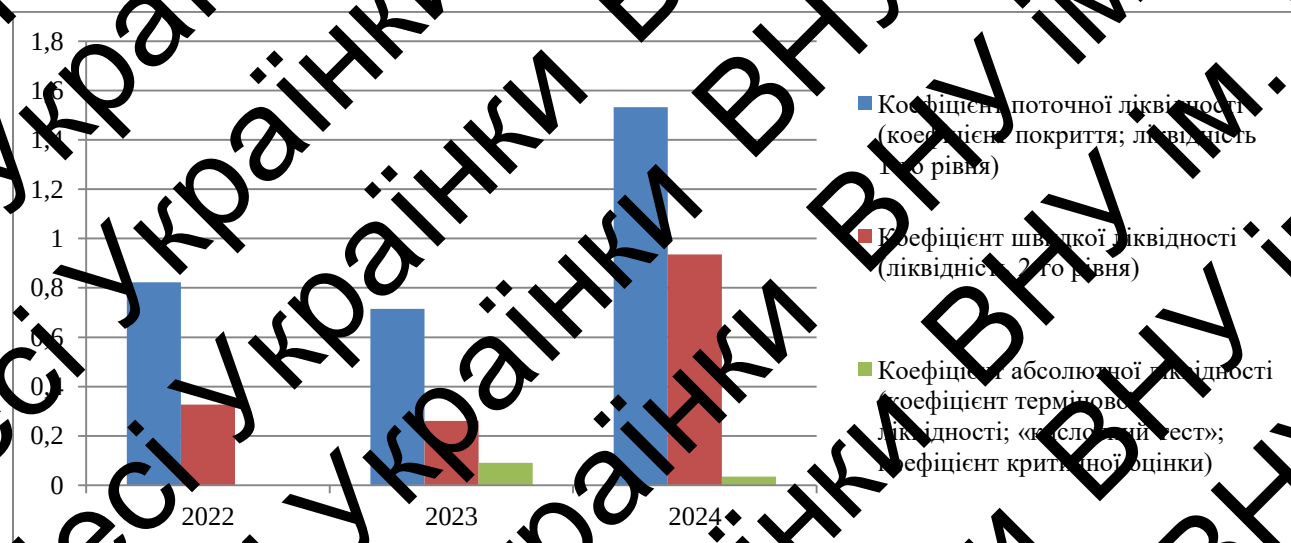

Рис. 2.6 Динаміка показників ліквідності ТОВ ХХХ за 2022 -2024 рр.*

*Примітка: складовано автором за даними фінансової звітності (додаток І)

Висновки до розділу 2

У другому розділі дослідження проаналізовано середовище функціонування підприємства та здійснено оцінку його позицій на ринку. Подана загальна характеристика підприємства та аналіз основних показників його виробничо-господарської діяльності, а також оцінка диференційованих та узагальнюючих показників фінансової стійкості підприємства.

Проведено оцінку впливу макроекономічних чинників на фінансовий стан малих та середніх підприємств України, а також визначено ключові тенденції розвитку ринку ковбасних виробів за останні роки та на перспективу.

Загалом, можемо зробити висновок, що фірма подолати кризові явища у своїй роботі, є досить успішною, прибутковою, яка розвивається та активно інвестує у свою виробничо-господарську діяльність фінансові ресурси, людський потенціал та інновації, а також підвищує свою фінансову спроможність завдяки масштабуванню діяльності та виходу на нові ринки збуту.

3.1. Формування системи управління фінансовою стійкістю підприємства за критеріїв ефективності її функціонування

Як було показано у аналітичній частині дослідження, стан фінансово-економічної стійкості досліджуваного підприємства недостатній, що призводить до сповільнення ділової активності, обмеження можливостей інвестування у розвиток підприємства, а також зниження показників фінансово-економічної ефективності господарювання. З іншого боку, фінансова стійкість підприємства головним чином залежить від ефективного управління фінансовими потоками і визначається головним чином оптимальним співвідношенням власного та позикового капіталу.

Отже, першочерговим завданням для підвищення фінансової стійкості є ефективне управління нею, яке включас складові елементи, представлені на рис. 3.1.

Наведені складові елементи показують, що процес управління фінансовою стійкістю підприємства включає наступне вирішення трьох основних завдань: відновлення фінансової стійкості за умови її недостатності, підтримання стійкого фінансового стану у нинішньому періоді, а також формування стратегії забезпечення підтримки фінансової стійкості.

Розпочинається цей процес із забезпечення фінансової стійкості, що являє собою етап дослідження стійкої прибутковості та платоспроможності, а також скорочення поточної заборгованості.

Другий етап передбачає розробку напрямів підтримки фінансово стійкого становища, і третій етап, відповідно, обґрунтування стратегії збереження фінансової стійкості у довгостроковій перспективі, яку буде розроблено у пп.3 даного дослідження.

Рис. 3.1. Складові управління фінансовою стійкістю підприємств.
[Сформовано на основі [24, 44, 59]]

Отже, як бачимо, процес управління фінансовою стійкістю є перманентним циклічним, системно здійснюваним процесом, який потребує визначення окремого місця у системі управління підприємством, що відображено на рис.3.2. Рисунок 3.2 показує, що управління фінансовою стійкістю є складовою системи управління фінансами підприємства і включає не лише розробку і реалізацію стратегії і політики забезпечення фінансової стійкості, а й такі складові, як управління ризиками, яке передбачає оцінювання загроз за усіма внутрішніми і зовнішніми факторами впливу, які детально висвітлені, класифіковані й структуризовані у розділі 1 даного магістерського дослідження.

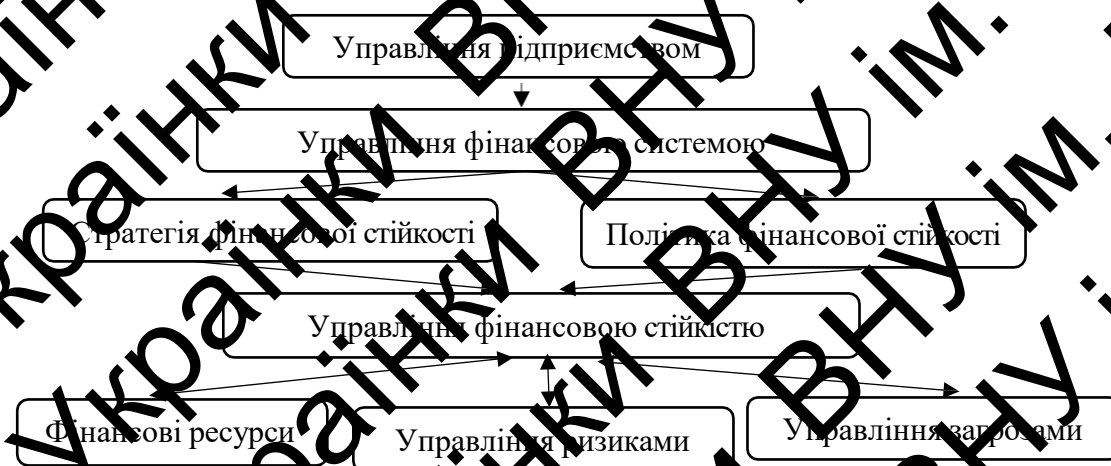

Рис. 3.2. Місце управління фінансовою стійкістю в системі управління підприємством *

*Розроблено на основі [8, 11, 24]

Отже, підсистема оцінки, забезпечення та підвищення фінансової стійкості підприємства в структурі системи управління фінансами повинна повністю враховувати цілеспрямування господарюючого суб'єкта, умови господарювання, а також існуючі ризики та загрози.

Для цього мета забезпечення та підвищення фінансової стійкості підприємства досягається шляхом дотримання основних принципів управління, головними з яких пропонується до використання такі як:

– принцип системності щодо оцінювання та прогнозування фінансової стійкості, зокрема, врахування впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на фінансову стійкість фірми;

– принцип комплексності вирішення завдань управління фінансовою стійкістю за усіма сферами функціонування і функціями управління різними видами стійкості підприємства, включаючи кадрову і виробничо-технологічну,

– принцип пропорційності й оптимальності темпів розвитку підприємства і обсягів використання позикових коштів; пропорційності у співвідношеннях власного і позикового капіталу;

– принцип ефективності управління фінансовою стійкістю, що

передбачає забезпечення обґрунтованості управлінських рішень на всіх рівнях системи управління, в усіх підозціпах, їх взаємоузгодженість, а також послідовність виконання розроблених заходів щодо підвищення фінансової стійкості згідно з політикою та обраною стратегією функціонування.

З наведених принципів управління, на наш погляд, особливу увагу слід приділяти саме ефективності управління фінансовою стійкістю, оскільки саме вона визначає результативність використання активів підприємства і забезпечує можливості і спроможності керівників підприємства вчасно реагувати на усі наявні ризики та загрози фінансово-господарської діяльності.

3.2. Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства та шляхи її реалізації

Як було показано вище, забезпечення фінансової стійкості підприємства та її збереження у довгостроковому періоді потребує формування та реалізації стратегії управління фінансовою стійкістю.

Цілком природно, що така стратегія залежатиме від генеральної стратегії фірми, буде похідною від останньої, буде підпорядкована обраним головним напрямкам розвитку підприємства.

Серед значної кількості стратегій, класифікованих науковцями найбільш поширеними виділяються наступні: стратегія зростання, обмеженого зростання діяльності, стратегія скорочення, а також їх різноманітні комбінації [8, 27, 43]. Окрім зазначених поширеними є корпоративні, конкурентні та антикризові стратегії.

У рамках даного дослідження ми визначаємо стратегію фінансової стійкості суб'єкта господарювання як таку, яка формується на основі головної стратегії розвитку й сприяє попередженню й вирішенню фінансових проблем і орієнтована на забезпечення високої фінансової стійкості підприємства,

нейтралізацію впливу загроз його фінансовій діяльності, а також нейтралізацію фінансових ризиків у стратегічній перспективі.

Зasadничими підходами до розробки стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства є:

врахування вимоги розглядати підприємство як відкриту систему, діяльність якого перебуває під впливом низки факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ функціонування;

формування на основі загальної корпоративної стратегії діяльності суб'єкта бізнесу; забезпечення гнучкості стратегії управління фінансовою стійкістю;

наявність альтернативного вибору варіантів фінансової стійкості; врахування в процесі формування стратегії реальних чи потенційних ризиків;

підтримка сформованої стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства належним інформаційно-аналітичним забезпеченням, а також відповідними складовими організаційної структури управління підприємством [25, 27].

Моделювання такої стратегії пропонується здійснювати за алгоритмом, представленим на рис. 3.3.

Як бачимо з рис. 3.3 розробка стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства є складним процесом управління, який містить низку послідовних блоків, робіт, етапів, кожен з яких має свої функціональні завдання.

Модель, представлена на рис. 3.3 показує, що процес формування стратегії фінансової стійкості фірми має такі складові:

Блок 1. Включає аналіз внутрішнього і зовнішнього середовищ функціонування підприємства та виявлення чинників, які впливають на нього. Такий аналіз чинників впливу пропонується здійснювати за методикою, представленою у розділі

Рис. 3.3. Модель формування стратегії фінансової стійкості підприємства*

*Сформовано автором на основі [8, 37]

Аналіз показників фінансової стійкості, включаючи розрахунок індикаторів ліквідності, платоспроможності та рентабельності пропонується здійснювати за концептуальним підходом, відображеним у додатку І, і практично реалізованим у розділі 3 (пп.33) даного дослідження.

У запропонованій концептуальній моделі розрахунку показників фінансової стійкості підприємств відображено обґрунтований нами в першому розділі роботи комплексний методичний підхід до проведення оцінювання фінансових індикаторів відповідно до визначеної мети, цілей, завдань, встановлених критеріїв, принципів управління фінансовою стійкістю.

Блок 2 включає проведення SWOT та SPACE-аналізу, елементів реалізації якого відображені у додатку Б.

Після проведення SWOT аналізу формуються альтернативні варіанти стратегії забезпечення фінансової стійкості та здійснюється їх аналіз. Сформовані за результатами аналізу, викладеного у розділі 2, стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства у довгостроковій перспективі за умов реалізації альтернативних корпоративних стратегій розвитку досліджуваного підприємства представлені у додатку В.

Впровадження та реалізація стратегії забезпечення фінансової стійкості охоплює аналіз варіантів стратегії фінансової стійкості з погляду альтернативних варіантів досягнення цілей та прогнозування наслідків, що дозволяє оцінити ризики реалізації кожної із запропонованих стратегій. У зв'язку з останнім, тобто наявністю підвищених ризиків функціонування в умовах війни, пропонується комплекс попереджувальних заходів з управління фінансовою стійкістю підприємства за умов підвищеного ризику за усіма визначеними вище складовими (фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, ділової активності та ефективності функціонування) – табл.3.2.

Блок 3 включає аналітичне забезпечення розробки, реалізації і контролю за виконанням обраної стратегії управління фінансовою стійкістю та забезпечення ефективності її впровадження, що більш детально висвітлено у пп. 3.3 даного дослідження.

Отже, вищевикладене показує, що стратегія управління фінансовою стійкістю підприємства є важливою складовою формування та реалізації загальної стратегії діяльності фірми, окреслюючи основні вектори розвитку

фінансової діяльності підприємства та його функціонування у зовнішньому середовищі.

Таблиця 3.

Попереджувальні заходи управління фінансовою стійкістю підприємства за умов підвищеного ризику*

№	Групи критеріїв	Характеристика дій щодо управління ризиком
1.	Фінансова стійкість	Постійна діагностика структурних складових фінансового забезпечення діяльності з вектором підвищення власного капіталу. Збільшення суми статутного, резервного капіталу та нерозподіленого прибутку. Збільшення суми власного робочого капіталу. Моніторинг та діагностика розрахунків із бюджетом й уникнення штрафних санкцій. Моніторинг та діагностика суми поточної заборгованості. Вивчення найвигідніших умов кредитів у банківських установах та їх залучення з можливістю отримати додатковий ефект.
2.	Ліквідність і платоспроможність	Моніторинг та діагностика дебіторської заборгованості загалом та за категорією споживачів і терміном погашення. Аналітична оцінка кількості та рівня середнього залишку грошових коштів з можливістю гарантування платоспроможності та ефективності використання грошових активів. Оптимізаційне розпорядження поточною заборгованістю зменшення кількості поточних зобов'язань. Ефективне формування та використання запасів (мінімум ½ запасів повинні бути сформовані власними коштами; величина запасів не повинна перевищувати величину робочого капіталу у цілому). Нарощення обсягу робочого капіталу, збільшення частки оборотних активів.
3.	Діловість	Віслідковування та аналіз динаміки та пропорційності виручки від реалізації товарів і собівартості продукції, плучність формування ціни на продукцію. Пошук методів збільшення обсягу чистого доходу, прискорення оборотності активів. Моніторинг та діагностика розрахункової поведінки за кредитною заборгованістю та короткостроковими кредитними. Оптимізація співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості. Контроль рівня та руху дебіторської заборгованості, моніторинг розрахункової дисципліни з метою попередження простроченої дебіторської заборгованості. Забезпечити швидші темпи приросту оборотних активів від темпів приросту необоротних активів.
4.	Ефективність	Діагностика й контроль щодо утворення, що обґрунтовує зростання ціни виключно із зростанням собівартості реалізованої продукції. Моніторинг та аналіз витрат підприємства. Аналіз та контроль продуктивності використання ресурсів: матеріальних, фінансових, людських. Моніторинг та аналіз вапости балансу. Визначення проблемних статей балансу. Рациональність використання амортизаційних відрахувань.

*сформовані автором на основі [1, 10-12, 25, 27]

Запропоновані до реалізації за різних умов розвитку та тенденції зовнішнього середовища стратегії підвищення фінансової стійкості підприємств (додаток В), показують, що сутність управління за кожного із корпоративних стратегій за виділеними функціями управління зводиться до забезпечення стабільності діяльності на тривалий час (перша і друга стратегії), недопущення кризи неплатежів та мінімізації ризиків за кожною складовою фінансової стійкості (табл.3.2).

3.3. Моделивання та аналітичне забезпечення реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства

Ефективність розробки та практичної реалізації стратегії забезпечення фінансової стійкості, на наше тверде переконання, визначається її аналітичним забезпеченням, його повнотою, дієвістю та практичністю у застосуванні. Варто підкреслити, що аналітична складова та її окремі елементи залігані на всіх етапах розробки та реалізації стратегії забезпечення фінансової стійкості, а тому вона є функцією стратегічного управління підприємством [25].

Аналізування в управлінні формуванням й реалізацією стратегії фінансової стійкості є перманентним і циклічним процесом, позаяк така стратегія в процесі реалізації зазнає коригування. Оскільки динамічність змін внутрішніх і зовнішніх передумов потребує постійного редагування стратегії, аналіз стає безперервним циклічним процесом, а оцінка діяльності та внесення коректив у генерування стратегії фінансової стійкості є одночасно як початковим так і завершальним етапом управління фінансовою стійкістю [24, 43, 53].

Агресивність і нестабільність зовнішнього середовища, а також необхідність внесення змін у внутрішнєму середовищі задля підвищення гнучкості й адаптивності підприємства зумовлюють необхідність формування системи

моніторингу змін та корегування управлінських рішень й заходів щодо забезпечення фінансової стійкості.

Задля підвищення фінансової стійкості пропонуємо в системі моніторингу управління фінансами підприємства здійснювати розрахунок запасу фінансової стійкості підприємства за моделлю, представленою на рис. 3.4.

Рис. 3.4. Моделі визначення запасу фінансової стійкості підприємства*

*сформовано на основі [11, 25, 27]

На наш погляд, визначення запасу фінансової стійкості підприємства є важливим інструментом прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо забезпечення фінансової стійкості, оскільки дозволяє підприємству більш вільно маневрувати власними оборотними засобами, контролювати процеси ціноутворення на продукцію, забезпечувати оптимальний рівень рентабельності виробництва та реалізації продукції. Відтак, наведена модель, в поєднанні з регулярним моніторингом чинників впливу на фінансовий стан та загальні результати ефективності господарської діяльності, забезпечить керівництву можливість прийняття своєчасних та більш оптимальних рішень стосовно забезпечення та підвищення фінансової стійкості бізнесу.

Однак, належний рівень аналітичного забезпечення процесів управління фінансовою стійкістю підприємства, підтримка стійкості, разом із розрахунком запасу фінансової стійкості, самі по собі не створюють більш міцних фінансових позицій, не забезпечують підвищення «запасу фінансової міцності».

Відтак, після проходження кризового періоду 2022-2023 років досліджуваному підприємству, яке відновило свою фінансову стійкість у 2024 році, слід розробити систему напрямів підвищення фінансової стійкості з метою створення більш високого запасу фінансової міцності на випадок виникнення підвищених ризиків у поствоєнний період відновлення економіки регіону й України загалом. Тому, удосконалення управління фінансовою стійкістю підприємства передбачає, з одного боку, постійну діагностику негативних тенденцій розвитку, а з іншого – усунення ризиків погіршення фінансового стану.

Для відновлення й підвищення рівня фінансової стійкості підприємства розроблені систему напрямів відновлення, які передбачають удосконалення управління основними показниками і процесами за сферами діяльності. Основні напрями відновлення фінансової стійкості підприємства на 2025-2026 рр. й у післякризовому періоді представлено на рис. Д1 (додаток Д1) і включають комплекс заходів щодо:

- здійснення модернізації виробництва;
- удосконалення управління витратами;

- удосконалення управління ціновою політикою;
- удосконалення управління політикою збуту продукції;
- удосконалення управління фінансами.

Для реалізації цих заходів й забезпечення стійкого функціонування підприємству рекомендується реалізовувати послідовну політику прийняття управлінських рішень з урахуванням рівня ризиків непередбачуваних ситуацій. Зменшити ризик у процесі управління фінансовою стійкістю цілком реально шляхом:

формування власних прогнозів розвитку або завдяки використанню прогнозів науковців і професійних аналітиків із наукових інформаційних джерел щодо розвитку основних економічних показників на та мікрорівні мікрорівні (дослідження макроекономічних показників розвитку економіки України; цінових змін на ринках сировини, у паливно-енергетичному комплексі; здійснення аналізу попиту на продукцію на внутрішньому ринку, галузевого аналізу ймовірності появи на ринку нових підприємств-конкурентів та активізації діяльності існуючих конкурентів);

здійснення постійного аналізу відхилень ключових показників платоспроможності фірми, розрахунку й моніторингу показників рентабельності продукції, технічного й технологічного стану виробництва;

моделювання взаємозв'язків між ключовими індикаторами розвитку й фінансової стійкості, а також розробки варіантних сценаріїв розвитку діяльності в умовах дії різних факторів впливу, формування комплексу заходів з пристосування до роботи в умовах кожного з моделюваних сценаріїв з метою забезпечення достатнього запасу фінансової стійкості.

За умов практичної реалізації розроблених рекомендації підприємство зможе досягти максимізації прибутку, власної ринкової вартості, а також підвищення загальної ефективності з діяльності з одночасним попередженням та зведенням до мінімуму ризиків втрати або зниження рівня фінансової стійкості бізнесу.

Висновки до розділу 3

Розділ присвячений розробці напрямів підвищення фінансової стійкості досліджуваного підприємства, а саме формуванню системи управління фінансовою стійкістю підприємства та визначенню ключових критеріїв ефективності її функціонування, розробці стратегії забезпечення фінансової стійкості фірми та практичних шляхів її реалізації, а також моделюванню аналітичного забезпечення реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства.

Зокрема, конкретизовано складові управління фінансовою стійкістю підприємства, визначено ключові принципи управління нею з акцентуванням уваги на забезпеченні ефективності управління фінансовою стійкістю, що дозволило сформулювати критерії ефективності управління фінансовою стійкістю підприємства за ключовими сферами його діяльності.

Стратегію фінансової стійкості суб'єкта господарювання визначено як таку, яка формується на основі головної стратегії розвитку й сприяє попередженню й вирішенню фінансових проблем і орієнтована на забезпечення високої фінансової стійкості підприємства, нейтралізацію впливу загроз його фінансовій діяльності, а також нейтралізацію фінансових ризиків у стратегічній перспективі.

Запропоновано модель формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства. Доведено, що розробка стратегії фінансової стійкості є складним процесом управління, який містить низку послідовних етапів, робіт, етапів, кожен з яких має свої функціональні завдання.

З урахуванням наявності значних ризиків функціонування в умовах війни пропонується комплекс попереджувальних заходів з управління фінансовою стійкістю підприємства за умов підвищеного ризику за ключовими її складовими: фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, ділової активності та ефективності функціонування.

Запропоновано модель визначення запасу фінансової стійкості підприємства, імplementовану в систему моніторингу й управління фінансами підприємства, яка, на наш погляд, спроможна створити належний рівень аналітичного забезпечення процесів управління фінансовою стійкістю підприємства.

Визначено ключові етапи й складові аналітичного забезпечення формування стратегії фінансової стійкості підприємства, такі як: попередній аналіз й генерування стратегії фінансової стійкості; моніторинг на етапі впровадження і реалізації стратегії забезпечення фінансової стійкості; контроль за реалізацією стратегії фінансової стійкості, ефективністю її практичного здійснення, а також корегування за потреби і зміни умов функціонування підприємства.

Горобченко і запропоновано до використання комплекс заходів з основними напрямками відновлення фінансової стійкості підприємства на 2025-2026 рр. й у післякризовому періоді.

ВИСНОВКИ

Робота присвячена дослідженню оцінки фінансової стійкості бізнесу та управління нею, а також обґрунтуванню шляхів її підвищення за сучасних умов господарювання підприємств.

У теоретичній частині магістерського дослідження розглянуто наукові підходи, здійснено аналіз наукових підходів до трактування поняття фінансової стійкості підприємства, а також розглянуто систему показників оцінювання фінансової стійкості підприємства та чинників, які на неї впливають.

Враховуючи значний масив наукових досліджень, присвячених проблематиці управління фінансовою стійкістю, можна констатувати відсутність єдиної концептуальної позиції щодо визначення цього поняття. Встановлено, що єдине розуміння поняття фінансової стійкості відсутнє, оскільки з розвитком науки зміст цієї категорії значно розширився і змінився. Наявні наукові джерела містять низку підходів не лише до тлумачення поняття фінансової стійкості, а й до визначення її видів та складових, які суттєво різняться між собою. Узагальнюючи наявні трактування можна констатувати, що фінансова стійкість виступає інтегральною характеристикою підприємства, основою якої є здатність до адаптації та протистояння наявним ризикам і загрозам зовнішнього бізнес-середовища. Тому нами пропонується визначати фінансову стійкість як таке становище бізнесу, за якого він здатен забезпечувати безперервність виробничого процесу та реалізацію продукції, підтримувати баланс між власними та залученими фінансовими ресурсами, а також зберігати власну фінансову незалежність.

В роботі розглянуто систему показників оцінювання фінансової стійкості підприємства та чинники, які на неї впливають. На підставі систематизації наявних в наукових джерелах концептуальних положень та

методик оцінювання, запропоновано застосування системного підходу до оцінювання фінансової стійкості бізнесу, який дозволяє забезпечити більш об'єктивну характеристику його діяльності, а також оцінку перспектив розвитку. Такий підхід дозволяє визначити запас фінансової стійкості, сформувавши стратегії підвищення стійкості й покращення фінансового стану, оцінити ймовірність банкрутства та розробити прогнози сценарії розвитку.

Доведено, що ключовим напрямом зміцнення фінансової стійкості бізнесу є розроблення структури та функціонування відповідної системи її оцінювання й підвищення. Підсистемою оцінювання та підвищення фінансової стійкості у складі системи управління бізнесом повинна враховувати стратегічні цілі бізнесу, умови його ведення, а також усі ризики та загрози.

Здійснено систематизацію чинників впливу на фінансову стійкість підприємства, яка дозволила поділити їх на екзогенні і ендогенні (зовнішні та внутрішні), а також виявити, що зазначені фактори доцільно визначати комплексно як єдину взаємопов'язану систему, що забезпечує підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю.

У другому розділі дослідження проаналізовано середовище функціонування малого і середнього бізнесу на макро- та мікроекономічному рівнях шляхом аналізу загальноекономічної ситуації в українській економіці за останні роки та напаний момент.

Оскільки досліджуване підприємство займається виробництвом ковбасних виробів, у роботі проаналізовано ключові тенденції розвитку ринку ковбасних виробів за останні роки та на перспективу. Встановлено, що сучасні тенденції ринку м'ясої продукції характеризуються розширенням каналів збуту та прямим виходом виробників на споживача через власні мережі магазинів. Основні тенденції розвитку ринку ковбасних виробів: суттєве здорожчання сировини та енергоресурсів для виробництва ковбас, відчутно зростає витрати на логістику і транспортування, наявні коливання попиту, нестача кваліфікованих працівників, нестабільність економічної ситуації; значне зростання цін на ковбасні вироби.

Аналіз основних показників функціонування підприємства за 2022-2024 роки показав суттєве покращення справ у 2024 році порівняно з 2022 роком, зокрема зростання виручки, прибутку підприємства, активів та обсягів виробництва. Однак підприємство має незначні показники фінансової стійкості, зокрема прибутковості, рентабельності, ліквідності та платоспроможності, які мають резерви до підвищення.

Третій розділ дослідження присвячений розробці заходів підвищення фінансової стійкості досліджуваного підприємства, а саме формуванню системи управління фінансовою стійкістю підприємства та розробці ключових критеріїв ефективності її функціонування, формуванню та обґрунтуванню стратегії забезпечення фінансової стійкості бізнесу та розробці практичних шляхів її реалізації.

Зокрема, конкретизовано складові управління фінансовою стійкістю підприємства, його місце у загальній системі управління підприємством, визначено ключові принципи управління нею. Зосереджено увагу на необхідності забезпечення ефективності управління фінансовою стійкістю, що дозволяє сформулювати критерії ефективності управління фінансовою стійкістю підприємства за ключовими сферами його діяльності.

Запропоновано модель формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства, яка містить низку послідовних блоків, робіт, етапів і завдань розробки стратегії фінансової стійкості, що в сукупності утворюють робочий інструмент формування і реалізації стратегії, а також її коригування під впливом зміни умов зовнішнього середовища. Означена модель дозволяє оптимізувати процес управління фінансовою стійкістю бізнесу та забезпечити вищу адаптивність бізнесу.

З урахуванням наявності значних ризиків функціонування в умовах війни пропонується комплекс попереджувальних заходів управління фінансовою стійкістю підприємства за умов підвищеного ризику за ключовими її складовими: фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності, ділової активності та ефективності функціонування.

В роботі також запропоновано модель визначення запасу фінансової стійкості підприємства імплементовану в систему моніторингу і управління бізнесом, яка спроможна створити належний рівень аналітичного забезпечення процесів управління фінансовою стійкістю підприємства. При цьому визначено ключові етапи й складові аналітичного забезпечення формування стратегії фінансової стійкості підприємства, такі як попередній аналіз й генерування стратегії фінансової стійкості; моніторинг на етапі впровадження і реалізації стратегії забезпечення фінансової стійкості; контроль за реалізацією стратегії фінансової стійкості, ефективністю її практичного здійснення, а також корегування за потреби і зміни умов функціонування бізнесу.

Розроблено і запропоновано до використання комплекс заходів за основними напрямками відновлення фінансової стійкості підприємства на 2025-2026 рр. й у післякризовому періоді.

Отже, для оцінки рівня фінансової стійкості бізнесу ми пропонуємо: формування комплексної системи оціночних показників, індивідуально сформованої для кожного бізнесу, використання комплексного інтегрального методу оцінювання, що надале зможе здійснювати детерміновану оцінку фінансової стійкості та проводити повноцінну інтерпретацію отриманих результатів.

Методичний підхід, запропонований нами для оцінювання фінансової стійкості бізнесу є повністю адаптованим і придатним до використання в управлінні сучасним бізнесом, оскільки він об'єктивний, мало трудомісткий, позбавлений суб'єктивності, такий як не містить експертних оцінок, формалізований і простий у застосуванні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адончик С., Калашнікова, Ю. Оцінка фінансової стійкості підприємства та шляхи її підвищення. *Галицький часопис*. Серія: Економіка, 2020. (4). С. 155-160. <https://doi.org/10.32851/2798-0366/2020.4.19>
2. Бегун С. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. №4 (32). С. 36–42. URL: <https://doi.org/10.29038/2798-0366/2022-04-36-42>
3. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2009. 323 с.
4. Бучай, В. З., Резанов, Е. О. Основні напрями збереження фінансової стійкості підприємства в умовах кризи. *Економічний простір*. 2019. (142). 112-122. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/55>
5. Вакульчик О.М. Інтегральна оцінка фінансового стану суб'єктів господарювання під час отримання статусу уповноваженого економічного оператора. *Вісник АМСУ. Серія «Економіка»*. 2014. № 1(31). С. 98–105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vanpue_2014_1_16 (дата звернення: 12.01.2024).
6. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2024. *Мінфін*. 2024. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення: 30.01.2025).
7. Ватченко Б., Шаранюк Р. Антикризисне управління підприємством в умовах війни. *Економічний простір*. 2022. Вип. 18. С. 38–43. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/18295>
8. Гереча С. В. Стратегічні орієнтири управління потенціалом фінансово-економічної стійкості торговельних підприємств. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. Львів. 2020. Вип. 61. С. 84–92.
9. Готра В. В., Рілич В. В., Дялюк А. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 219–223. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_innr/38.pdf.

10. Довбня С. Б., Разгоняєва Т. М. Методичні основи оцінки фінансової стійкості підприємства з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища. *Бізнес-навігатор*. 2020. Вип. 3. С. 89–94.

11. Єлєцьких С. Я. Управління фінансовою стійкістю промислового підприємства: автореф. дис. доктора екон. наук: 08.00.04. Донецьк, 2014. 47 с.

12. Ємельянов О. Ю., Бреньо А. В. Організаційно-економічний механізм управління фінансовою стійкістю підприємств. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2022. № 10. С. 21–28.

13. Жук Н., Шегера О. Аналітичне забезпечення фінансової стійкості управління комунальним некомерційним підприємством. Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах інноваційного розвитку економіки : сб. матер. доп. всеукр. наук-практ. інтер-конф. з міжнародною участю. Тернопіль, ТНУ. 2020.

14. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01_01.24_Damages_Report.pdf (дата звернення: 30.11.2024).

15. Іванов, М. Управління фінансовою стійкістю підприємств пакувальної галузі в сучасних умовах: виклики та можливості. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 2024. № 3 (75), 156–164. URL: <https://doi.org/10.31732/2662-2209-2024-75-156-164>

16. Ковальчук Н.О. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування. *Економіка та управління підприємствами*. 2016. №11. С. 368–374.

17. Кодня С. Г., Левицький В. В. Планування як елемент ефективного управління розвитком підприємства в умовах економічної нестабільності. *Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень*. ХУІІІ наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених.

18. Ковальчук Н. О., Русак Т. В. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування. *Глобальні та*

національні проблеми економіки. 2016. Вип. 11. С. 368–371.

19. Копитко, М., Трачук, Д. Формування бізнес-стійкості підприємства шляхом застосування адаптивних систем управління фінансовими ризиками та кризовими ситуаціями в умовах циркулярної економіки. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № 3 (79), 205–214. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-79-205-214>

20. Костенко, Ю., Коропенко, О., Гузь, М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, 2022. (43). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77>

21. Костирко Л. А., Євтушенко М. В. Фінансова стійкість корпоративних підприємств у категоріях економіко-вартісного тяжіння показників. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 21. С. 28–33.

22. Костирко Л. А. Аналіз потенціалу фінансової стійкості в системі управління вартістю підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля*. Сєвєродонецьк. 2025. № 4 (221). С. 122–129.

23. Кравченко М. Є. Сутність фінансової стійкості промислового підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 2 (18). С. 61–63.

24. Куцик П. О., Вірт М. Я. Сучасний стан та специфіка функціонування оптових торговельних підприємств. *Економіст*. 2011. № 2. С. 43–45.

25. Куцик П. О., Герега О. М. Управління потенціалом фінансово-економічної стійкості та ефективності підприємств торгівлі: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: Видвництво Львівського торговельно-економічного університету, 2023. 228 с. URL: https://www.iute.lviv.ua/leadadmin/www.ncc.lviv.ua/data/News/Academy/2023/07/Kucyk-syk-Gerega_web.pdf

26. Лазоренко В. В. Інформаційні технології оцінки фінансової стійкості підприємства. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2017. Том 27. № 2. С. 156–161.

27. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ ім.ні Василя Стуса, 2020. 256 с.

28. Леоненко Б., Островська О., Круш В. Підвищення стійкості фінансового стану суб'єктів малого бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023.56-65>
29. Лобода О., Кириченко Н. Методика оцінки фінансової стійкості підприємства за допомогою економіко-статистичного аналізу. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, 2019. (18), 114–121. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.18.12>
30. Мамонтова М. А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості) автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01. Київ, 2009. 17 с.
31. Мороз Н.В., Блага О.В. Фінансова стійкість промислових підприємств України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал*. Острого : Вид-во НаУОА, березень 2023. № 28 (56). С. 96–101.
32. Нагорна І.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовою стійкістю підприємств торгівлі: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Харків, 2019. 27 с.
33. Назарова Т. Ю., Гаврик А. А. Фінансова стійкість підприємства в сучасних умовах. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2021. № 5-6 (159-160). С. 44–51.
34. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023)
35. Співка фінансового стану підприємств 2022–2026. Міністерство фінансів України. URL: <https://is.gd/SHhNXT>
36. Пігуль Н. Г., Клименко А. В., Пігуль Є. І. Аналіз фінансової стійкості підприємств України. *Приазовський економічний вісник*. 2019. №1 (12). С. 186–190.
37. Рачинський С. Б. Структура системи оцінки та підвищення фінансової стійкості промислових підприємств. Дис. док. філ. наук за спеціальністю 051 Економіка. ХНУ. Хмельницький, 2024. 203 с.

38. Руденко, М., Третяк, Н., Кравченко, О., Харченко, О., Плиносос, Д. Управління фінансовою стійкістю підприємств в умовах війни. *Випробування на сертифікація*, 2025. №4 (6), 121-126. URL: <https://doi.org/10.37701/s.06.2024.15>
39. Руденко, М.В., Третяк, Н.М., Маренич, А.І. (2024) Маркетингові дослідження впливу російської агресії на стан аграрного сектора України. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2024. №2 (45). С. 38-47. URL: <https://doi.org/10.31673/2415-6089.2024.020505>
40. Руденко, М.В. Цифровізація сільськогосподарських підприємств та її економічна ефективність: монографія. Черкаси: Чабанько Ю.А., 2020. 342 с.
41. Рябчук, О., Мосійчук, Є. Аудит фінансової стійкості підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2025. (73). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-10>
42. Савицька, Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. – 3-ге видання, випр. і доп. Київ: Знання, 2015. 662 с.
43. Сидорчук, І. Управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах розвитку економіки. *Modeling the development of the economic system*. 2025. (1), С. 72–77. URL: <https://doi.org/10.31691/mdes/2025.15-10>
44. Степаненко, О., Савельська, А. (2024). Фінансова стійкість підприємств в період воєнного стану: ризики, загрози, шляхи їх подолання. *Підприємництво та інновації*. 2024. (33), 113-130. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/33.21>
45. Стріпенець, О. Аналітичний огляд фінансової стійкості підприємства. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. Ч. 3. С. 58–65.
46. Тарасяко, І. О., Сподія, А. О. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Міжнародний науковий журнал «Інтернака»*. 2022. № 12(131). С. 24-31.
47. Ткаченко, Є.О., Фатяха, В.В., Ярмиш, О.В. Фінансова стійкість підприємства: сутність та основи управління. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 36. С. 129–134. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastuct56-32>

48. Толмач О.Л., Павлова О.М., Мухнюк А.М., Гуцало В.В., Кодня С.Г. Виклики та перспективи сучасного економічного ринку України в умовах війни. 2025. № 5(208). *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2025. № 5(208).

URL: <https://doi.org/10.20998/2541-8890.2025.05.09>

49. Третяк Н.М., Бондар Ж.Б. Вплив імплементації цифрових технологій на процес управління підприємством. *Фінансовий простір*. 2020. № 4 (40). С. 217-226. URL: <https://srk.li/obettf>

50. Третяк Н., Головка С., Жеваго І. Використання кластерного аналізу для визначення рівня фінансової стійкості підприємств. *Фінансовий простір*. 2020. № 3 (39). С. 8-18. URL: [https://doi.org/10.18371/1547-3\(39\).2020.215147](https://doi.org/10.18371/1547-3(39).2020.215147)

51. Гульчинська С. О. Дослідження методичних підходів до оцінювання розвитку соціальної інфраструктури в регіонах / С. О. Гульчинська, С. О. Кириченко // *Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. 2017. № 14. С. 67-75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2017_14_12

52. Фінансовий консалтинг. Аналітика ринків. Ринок ковбас – ковбасних виробів і м'ясних делікатесів: основні показники та тенденції споживання. URL: <https://is.gd/4EKIzS> <https://is.gd/s56y/xs>

53. Хруц Н. А., Лісова А. В. Механізм формування та реалізація фінансової стратегії в системі управління підприємством. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 5. Ч. 2. С. 140–142.

54. Ченчикаленко Р. А., Майборода О. В., Линьова А. С. Особливості оцінки та аналізу фінансової стійкості підприємства. *Гроші, фінанси і кредит*. 2019. № 32. С. 379-385.

55. Чепка В. В., Свідерська І. М. Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 19–20. С. 96–102.

56. Череп А., Матушевська О., Каткова Н. Економічна стійкість суднобудівних підприємств: сутність, оцінка, механізм забезпечення. *Миколаїв НУК*, 2019. 176 с.

57. Чопінок, В., Черняева, А., Аньшин, Д. Підвищення фінансової

стійкості бізнес-структур в умовах турбулентної дифузії. *Адаптивне управління: теорія і практика*. Серія «Економіка». 2023. 16(32). URL:

[https://doi.org/10.33296/2707-0654-16\(32\)-09](https://doi.org/10.33296/2707-0654-16(32)-09)

58. Юдіна, С., Галаганов, В., Сиронюк, М. Методичний підхід до управління фінансовою стійкістю підприємства. *Економічний простір*. 2023. (187), 179-183. URL: <https://doi.org/10.33296/2224-6232/187-29>

59. Шабліга А. М. Фінансова стійкість підприємства: сутність та методи оцінки. *Економіка і прогнозування*. 2006. № 2. С. 46-57.

60. Шірінян Л. В. Визначення фінансової стійкості страхових компаній і підприємств. *Фінанси України*. 2005. № 9. С. 70-80.

61. Ясіновська І. Ф. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств. *Європейські перспективи*. 2016. № 2. С. 169-175.